

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

4

SANAYİ, TİCARET, ENERJİ, TABİİ KAYNAKLAR, BİLGİ VE TEKNOLOJİ KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

7 Kasım 2013 Perşembe

GÖRÜŞME TUTANAKLARI

7 Kasım 2013 Perşembe

---0---

K O N U

	<u>Sayfa</u>
Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Morityus Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı (1/829)	1:2
Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Şili Cumhuriyeti Arasında Serbest Ticaret Anlaşmasında Değişiklik Yapılmasına İlişkin 1/2013 Sayılı Kararın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı (1/844)	2:3
Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile İsveç Krallığı Hükûmeti Arasında Çevre Teknolojileri Alanında Ticaret, Yatırım ve İşbirliğinin Geliştirilmesine İlişkin Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı (1/806)	3:4
Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Nijer Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Su Alanında İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı (1/851)	4:7
İstanbul Tahkim Merkezi Kanunu Tasarısı (1/758)	7:19

İ Ç İ N D E K İ L E R

	<u>Sayfa</u>
BİRİNCİ OTURUM	1:20
Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Morityus Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı	1:2
Murat YAPICI (Ekonomi Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Vekili)	1:2
Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Şili Cumhuriyeti Arasında Serbest Ticaret Anlaşmasında Değişiklik Yapılmasına İlişkin 1/2013 Sayılı Kararın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı	2:3
Murat YAPICI (Ekonomi Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Vekili)	2:3

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile İsveç Krallığı Hükümeti Arasında Çevre Teknolojileri Alanında Ticaret, Yatırım ve İşbirliğinin Geliştirilmesine İlişkin Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı	3:4
Recep AKDENİZ (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü Su ve Toprak Yönetimi Dairesi Başkanı)	3:4
Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Nijer Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Su Alanında İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı	4:7
Yakup BAŞOĞLU (DSİ Genel Müdür Yardımcısı)	4:7
Ömer SELVİ (Niğde)	6
İstanbul Tahkim Merkezi Kanunu Tasarısı	7:19
Yüksel HIZ (Adalet Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı)	7:9, 13:14, 16:17, 18, 19
Prof. Dr. Muhammet ÖZEKES	9:11, 18
Doç. Dr. Ali YEŞİLIRMAK	11:12
Alim IŞIK (Kütahya)	12, 14, 15, 16, 18
Bahattin ŞEKER (Bilecik)	12, 13
Hüseyin FİLİZ (Çankırı)	13
Hüseyin ÜZÜLMEZ (Konya)	14:15, 16
Esra VURDU (Türkiye İhracatçılar Meclisi Temsilcisi)	15
Yasin EKMEK (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Temsilcisi)	15:16, 17:18
Şamil DEMİR (Türkiye Barolar Birliği Temsilcisi)	17
Nuray Deniz İNCİ (Maliye Bakanlığı Maliye Uzmanı)	19

Açılma Saati: 10.29

Kapanma Saati: 12.18

BİRİNCİ OTURUM

7 Kasım 2013 Perşembe

Açılma Saati: 10:29

BAŞKAN: Nihat ZEYBEKÇİ (Denizli)

BAŞKAN VEKİLİ: Hüseyin ÜZÜLMEZ (Konya)

SÖZCÜ: Halil MAZICIOĞLU (Gaziantep)

KÂTİP: Mustafa ÖZTÜRK (Bursa)

0

BAŞKAN – Değerli komisyon üyeleri, değerli davetliler; hepiniz hoş geldiniz.

Yeterli çoğunluğumuz vardır, gündemimizde yer alan konuları görüşmek üzere toplantıyı açıyorum.

Bugünkü toplantımızın gündeminde Komisyonumuza tali komisyon olarak havale edilen 5 adet kanun tasarısı bulunmaktadır. Bildiğiniz gibi İç Tüzük'ümüzün 23'üncü maddesine göre tali komisyonlar işin kendilerini ilgilendiren yönü veya maddeleri üzerinde esas komisyona görüş bildiren komisyonlardır. Tali komisyonların hangi yönden veya hangi maddeler hakkında görüş bildirecekleri havale sırasında belirtilmemiş ise bu komisyonlar görüşlerini kendileriyle ilgili gördükleri hususlar üzerinde bildirirler. İç Tüzük'ümüzdeki söz konusu düzenleme kapsamında sizler de uygun görürseniz, uluslararası anlaşmaların her birinin sadece geneli üzerinde görüşme açılmasını ve maddeler üzerindeki görüşlerin de geneli üzerindeki görüşmelerde açıklanmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oy birliğiyle kabul edilmiştir, teşekkür ediyorum.

Şimdi, gündemimizin 1'inci sırasında yer alan Başkanlıkça 1/10/2013 tarihinde esas olarak Dışişleri Komisyonuna, tali olarak da Plan ve Bütçe Komisyonu ile Komisyonumuza havale edilen (1/829) esas numaralı "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Morityus Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı"nın tümü üzerindeki görüşmeleri açıyorum.

İlk sözü Hükümet adına Ekonomi Bakanlığından temsilci arkadaşımız... Müsteşar Yardımcımız mı var?

EKONOMİ BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI VEKİLİ MURAT YAPICI – Sayın Başkan, değerli komisyon üyeleri; bugün size arz ettiğimiz yatırımların karşılıklı teşviki ve korunması anlaşması bu yıl şubat ayında Sayın Bakanımız ve muhatabı Morityus Bakanı tarafından imzalanmıştır.

Morityus, 1 milyon 300 bin nüfuslu, 11,5 milyar dolar millî geliri olan ve kişi başına satın alma gücü paritesine göre 15 milyar dolar olan bir ülkedir. Yaklaşık 2,6 milyar dolar ihracatı, 5,4 milyar dolar da ithalatı bulunmaktadır ve Dünya Bankası iş yapma kolaylığı sıralamasında da 19'uncu sıradadır. Turizm, şeker, balıkçılık ve konfeksiyon önde gelen sektörlerindedir. Son otuz yılda yaklaşık 3 milyar dolar yatırım çekmiş, 680 milyon dolar da yatırım ihraç etmiştir. Bu ülkeyle dış ticaretimize baktığımızda da 35 milyon dolarlık bir ihracatımızın, 6,2 milyon dolar da bir ithalatımızın bulunduğunu görüyoruz. Karşılıklı yatırımlar cüzi seviyededir. Bu ülke ile bu sene yürürlüğe giren bir serbest ticaret anlaşmamız bulunmaktadır, 2013 Haziran ayında yürürlüğe girmiştir. Bunun dışında, yine, bu ülkeyle imzaladığımız ticaret, ekonomik ve teknik iş birliği anlaşması bulunmaktadır. Aynı zamanda da UYKTK' a da bugün size arz edilmiştir. Bu ülkeyle ekonomik ve ticari ilişkilerimizi güçlendirmek için bir altyapı anlaşmasıdır. Malumunuz olduğu üzere, yatırımların karşılıklı teşviki ve korunması anlaşması bir taraftan ülkemize yatırım çekmek, öte yandan da artık yatırım ihraç eden ülkemizin yatırımcılarının yatırımlarının bir güvenceye kavuşmasını sağlamaktır. Bu açıdan baktığımızda, söz konusu anlaşmayla bir taraftan ülkemize yapılacak olan yatırımlarda ulusal muamele kuralını sağlamak yani yerli ve yabancı firmalar arasında ayırım gözetilmemesini sağlamak, öte yandan diğer ülkelerle kıyasladığımızda farklı muameleye tabi olmamak ve millîleştirme veya kamulaştırmada ise ödemelerin gerçek değer üzerinden yapılmasını sağlamak ve aynı zamanda da transferlerinin serbestçe yapılmasına imkân tanımak. Öte yandan, ihtilafların da çözümünde de bir tahkim müessesesini oluşturmak. Dolayısıyla, bu anlaşma sayesinde her iki ülke arasında yatırımcıların karşılıklı olarak güven içerisinde yatırım yapmasına uygun ortam hazırlamaktır.

Arz edeceğim bundan ibaret. Sayın üyelerimizin ve Sayın Başkanımızın soruları olursa memnuniyetle -arkadaşlarımız da burada- cevap vermeye hazırız efendim.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Bizim Morityus'la serbest ticaret anlaşmamız var mı?

EKONOMİ BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI VEKİLİ MURAT YAPICI – Haziran ayında yürürlüğe girdi efendim.

BAŞKAN – Yürürlüğe girdi.

EKONOMİ BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI VEKİLİ MURAT YAPICI – Evet. 2011 yılında yine Sayın Bakanımız Zafer Çağlayan ve muhatabı Morityus'un Dışişleri Bakanı Boolel'i tarafından imzalanmıştı.

Yine, bu sene Şubat ayında bu UYKTK dışında TETİ'yi imzaladık yani Ticaret, Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşmasını. Dolayısıyla, bunları esasen söylediğim gibi bir sepet hâlinde değerlendirmek gerekir. Anlaşma henüz, STA henüz yürürlüğe girmiştir. İhracatımızda da artışlar gözlemlenmektedir. Son üç aylık rakamlara baktığımızda bir artış seyretmekteyiz. Genel itibarıyla demir-çelik, tekstil ve bakır teller satmaktayız. Onlardan ise çok cüzi miktarda şu aşamada tekstil ve konfeksiyon ürünleri ithal etmekteyiz.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Komisyon üyelerimizden bilgi isteyen?

Söz talebi yoktur.

Tasarı tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır. Maddelere geçmeden tasarının tümünün esas komisyon olan Dışişleri Komisyonuna sunulmak üzere kabulünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oy birliğiyle kabul edilmiştir, teşekkür ediyorum.

Gündemimizin 2'nci sırasında bulunan Bakanlıkça 23/10/2013 tarihinde esas olarak Dışişleri Komisyonuna, tali olarak Plan Bütçe Komisyonu ile Komisyonumuza havale edilen (1/844) esas numaralı **“Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Şili Cumhuriyeti Arasında Serbest Ticaret Anlaşmasında Değişiklik Yapılmasına İlişkin 1/2013 Sayılı Kararın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı”**nın tümü üzerindeki görüşmeleri açıyorum.

İlk sözü yine Hükûmetimiz adına Ekonomi Bakanlığı Müsteşar Vekili arkadaşımıza veriyorum.

Buyurun.

EKONOMİ BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI VEKİLİ MURAT YAPICI – Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; bugün size arz ettiğimiz Şili Serbest Ticaret Anlaşmasında Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tasarı öncesinde müsaade ederseniz Şili ile mevcut ilişkilerimize kısaca değinmek istiyorum.

Öncelikle, bu anlaşma 2009 yılında imzalanmış ve yüce Meclisin onayıyla da 1 Mart 2011 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Şili'ye ekonomik olarak baktığımızda; 17,4 milyon nüfusu bulunan, 268 milyar dolarlık gayrisafi millî hasılası ve yaklaşık 18 bin dolarlık kişi başına geliri bulunan bir ülkedir. 78,3 milyar dolar ihracatı, 74,8 milyar dolar da ithalatı bulunmaktadır. 2012 yılı itibarıyla bu ülkeye 174 milyon dolar ihracatımız, 466 milyon dolar da ithalatımız bulunmaktadır. İthalatımız esas itibarıyla ham maddeden müteşekkildir. Bakır ve nitratların yani 466 milyon dolarlık ithalatımızın 410 milyon dolarlık kısmı esasen tamamı ile madencilik ürünü olup bakırdır. İhracatımıza baktığımızda ise otomotiv, traktör, demir-çelik ve tekstil gibi ürünlerin ön planda yer aldığını görüyoruz. STA sonrası ihracatımızda ciddi artışlar gözlemlemekteyiz. Örneğin, 2012 yılında yüzde 33,9 artmıştır ihracatımız, 2013 dokuz aylık verilere göre de yüzde 15 artışını müşahade etmekteyiz. Anlaşma yaklaşık iki yıldır yürürlükte bulunmaktadır. Anlaşma bünyesinde tesis edilen ortak komite bu senenin mart ayında bir araya gelerek anlaşmada öngörüldüğü üzere, anlaşmanın işleyişini gözden geçirmiştir. Bu arada tespit ettiği iki uyumsuzluk vardır. Bunlardan bir tanesi, Şili için tarım ürünlerinde vermiş olduğumuz kabuklu deniz mahsullerinde -midye başta olmak üzere- 2.200 tonluk tavizimiz vardı onlara. Türkçesinde “yüzde 50 indirim” yazarken, İngilizce ve İspanyolcasında “yüzde 100 indirim” bulunmaktadır. Müzakere metinlerine de baktığımızda da ülkemizin esasen karşı tarafa yüzde 100 oranında indirim teklif ettiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla, anlaşmada da zaten lisanlar arasındaki uyumsuzluk hâlinde İngilizcenin esas alınacağı kayda alınmıştır. Dolayısıyla, bu yönde bir değişiklik önerisini arz ettik size.

Diğeri ise, şu anda serbest ticaret anlaşmasından yararlanmak için...

BAŞKAN – Affedersiniz, biz, Şili' den kabuklu deniz ürünü mü alıyoruz?

EKONOMİ BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI VEKİLİ MURAT YAPICI – Şöyle efendim: Cüzi miktarda bir ithalat söz konusu.

BAŞKAN – Taahhüt yani sadece, henüz alınan bir şey yok.

EKONOMİ BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI VEKİLİ MURAT YAPICI – Şu anda işleyen, bir miktar, çok küçük bir miktar, birkaç milyon dolarlık bir ithalat söz konusu Şili'den bu alanda ancak verdiğimiz taviz 2.200 ton. Yanlış hatırlamıyorsam

gelen 20 ton civarında bir ithalat var yani çok cüzi bir ithalat var. Zaten takdir edeceğimiz üzere mesafe de çok olduğu için, bu ithalatın ancak donmuş balıkçılık ürünleriyle sınırlı olacağını görmekteyiz ama zaten yerli üretime zararlı olmayacağı gerekçesiyle, zamanında, müzakereler esnasında ki 2009 öncesinde, karşı tarafa bizim teklifimiz 2.200 ton ve yüzde 0 vergisiyle teklif edilmiştir. Ancak, bu indirim oranı Türkçesine farklı yansımıştır. İngilizcesi ve İspanyolcasına ise olduğu şekliyle, doğru şekilde yansımıştır. Dolayısıyla, esas olan zaten İngilizcesidir. Yani, burada yapılan düzenleme sadece şekli bir düzenleme bu anlamda.

İkincisi, serbest ticaret anlaşmasından yararlanmak üzere menşee kuralları esastır ve Türkiye’de üretilen, aynı şekilde Şili’de üretilen mallar ancak bu STA’dan yararlanabilir. Bununla beraber, Avrupa Birliği özellikle ülkemiz açısından önemli ölçüde bir girdi tedarik kaynağıdır ki ithalatımızda yüzde 37’lik payı vardır. Şili ile karşılıklı mutabık kalınarak Avrupa Birliğinden ithal edilecek olan ürünlerin Türkiye’de işlenmesi hâlinde, aynı şekilde Şili’de işlenmesi hâlinde serbest ticaret anlaşması hükümlerinden yararlanmasa kararlaştırılmıştır. Bu açıdan da ülkemizin ihracatçılarına daha fazla bu indirimden yararlanma imkânı sunulmuştur.

Diğer bir değişiklik ise menşee kurallarında. Menşee belgelerinin sonradan düzenlenmesine ilişkin hükümden bir atıfta uyumsuzluk tespit edilmiştir. Yine, anlaşmanın düzgün işleyişini teminen atıflar tekrar düzenlenmiştir. Size önerdiğimiz ortak mütekabiliyet kararı -bir taslak olarak arz edilen- bundan ibarettir efendim. Anlaşmanın düzgün işleyişini sağlamak bir taraftan, bir taraftan da ihracatçılarımıza özellikle menşee kurallarıyla ilgili daha fazla imkân sunmaktır.

Arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Avrupa Birliğinin serbest ticaret anlaşması imzalayıp da bizim de aynı şartlarda imzaladığımız nadir ülkelerden birisi o zaman Şili.

EKONOMİ BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI VEKİLİ MURAT YAPICI – Evet, efendim, evet. Yani şu anda da malum...

BAŞKAN – Eş zamanlı mı imzalamışız?

EKONOMİ BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI VEKİLİ MURAT YAPICI – Hayır efendim. Avrupa Birliğinin 2003 yılında yürürlüğe girmiştir, bizimki 2011 yılında. Müzakereler bizim açımızdan biraz geriden başlamıştır ama malum üzere Şili ile yapılan serbest ticaret anlaşması da kapsam itibarıyla geniştir, hatta şu aşamada biz hizmetleri de görüşmekteyiz. Tarım ürünleri bağlamında da karşılıklı tavizlerin en geniş olduğu STA’dan birisidir.

BAŞKAN – Anladım. Teşekkür ediyorum.

Evet, Komisyon üyelerimizden söz talebi? Yoktur.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır. Maddelere geçmeden tasarının tümünün esas komisyon olan Dışişleri Komisyonuna sunulmak üzere kabulünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oy birliğiyle kabul edilmiştir, teşekkür ediyorum.

Gündemimizin 3’üncü sırasında yer alan Başkanlıkça 1/10/2013 tarihinde esas olarak Dışişleri Komisyonuna, tali olarak Çevre Komisyonuna ve Komisyonumuza havale edilen (1/806) esas numaralı **“Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile İsveç Krallığı Hükümeti Arasında Çevre Teknolojileri Alanında Ticaret, Yatırım ve İşbirliğinin Geliştirilmesine İlişkin Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı”**nın tümü üzerindeki görüşmeleri açıyorum.

İlk sözü Hükümet adına Çevre ve Şehircilik Bakanlığından temsilci arkadaşımıza vereceğim.

Kendinizi tanıtarak buyurun lütfen.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI ÇEVRE YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SU VE TOPRAK YÖNETİMİ DAİRESİ BAŞKANI RECEP AKDENİZ – Sayın Başkanım, Sayın milletvekillerim; İsveç Krallığı ile Türkiye Cumhuriyeti arasında imzalanması planlanan Çevre Teknolojilerinde Ticaret, Yatırım ve İşbirliğinin Geliştirilmesine İlişkin Mutabakat Zaptı ile ilgili...

Bildiniz üzere sanayinin, ekonominin gelişmesi ile birlikte son yıllarda ülkemizde de çevre teknolojileri konusunda pek çok yatırım yapılmıştır. Bu yatırımlar hem maliyetli yatırımlardır, Avrupa Birliği Uyum Stratejisi’nde direktifler bazında baktığımızda 59 milyar euroluk bir yatırım yapılması 2023 yılına kadar öngörülmektedir. Bu yatırımların işletilebilmesi de hem enerji verimliliği açısından, hem uygulanabilirlik açısından uygun olmasını gerektiriyor çünkü sanayide de olsa, belediyelerde de olsa enerji verimliliği düşük olan yatırımlar kurulduktan sonra bile işletilemeyebiliyor. Bu nedenle, çevre teknolojileri konusunda İsveç Krallığı’yla da yeni gelişmelerin takip edilmesi açısından iş birliği yapılmasının uygun olacağını Bakanlık olarak düşünüyoruz. Bu iş birlikleri teknoloji

transferi ve eğitim amaçlı seminer şeklinde de olabilir. Bununla ilgili Çevre Komisyonunda da zaten bu şey uygun bulundu geçen hafta. Burada da uygun olması yönünde Bakanlığımızın görüşü vardır.

Saygılarımla arz ediyorum efendim.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Komisyonu olarak, tabii ki Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu tam adımız ama bugünkü bu konuyla ilgili, İsveç’le bu imzalanan mutabakat zaptı ile ilgili Komisyonumuzun en büyük hassasiyetlerinden bir tanesi enerji üretimi yanında enerji tasarrufu aynı zamanda. Yani, enerji üretmeden daha önemli olan enerjiji tasarruf etmek. Enerjiji tasarruf ettiğiniz zaman daha az enerji üretmek demek, daha az enerji ihtiyacı demek. Çevreye çok daha büyük hassasiyet ve çevreye daha büyük katkı ve destek demek. Onun için, biz bu bilinçle yaklaşıyoruz. Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın da gerek İmar Kanunu’nda gerek ulaşım da gerekse diğer alanlarda birçok alanda enerji tasarrufuna destek veren, enerji tasarrufunu sağlayan teknolojiler, yapılar ve düzenlemeler yapıldığında enerji tasarrufumuz, enerji tüketimimizin çok büyük bir oranda tasarruf edileceğine inancımızın burada altını çiziyorum.

Bu doğrultuda Komisyon üyelerimizin söz talebi ve katkıları var mıdır diye soruyorum? Yoktur.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır. Maddelere geçmeden tasarının tümünün esas komisyon olan Dışişleri Komisyonuna sunulmak üzere kabulünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oy birliğiyle kabul edilmiştir, teşekkür ediyorum.

Gündemimizin 4’üncü sırasında yer alan Başkanlıkça 23/10/2013 tarihinde esas olarak Dışişleri Komisyonuna, tali olarak Çevre Komisyonu, Tarım, Orman ve Köy İşleri Komisyonu ile Komisyonumuza havale edilen (1/851) esas numaralı **“Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Nijer Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Su Alanında İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı”** nın tümü üzerindeki görüşmeleri açıyorum.

İlk sözü Hükümet adına Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünden arkadaşlarımız var, onlara veriyorum.

Buyurun lütfen.

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI YAKUP BAŞOĞLU – Sayın Başkan, sayın Komisyon üyeleri; Orman ve Su İşleri Bakanlığı ile Devlet Su İşleri adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Fazla vaktinizi almamak ve hızla Afrika’daki Devlet Su İşleri çalışmalarını sizlere arz etmeye çalışacağım. Tabii, bu arada Nijer’le ilgili yaptığımız çalışmaların üzerinde de biraz fazlaca duracağım.

Afrika ülkelerindeki çalışmalarımız 2006 yılından bu tarafa devam etmektedir ve kısımlar ve kademeler hâlinde özellikle sondaj çalışmalarını konusunda TİKA’yla birlikte bu çalışmaları yürütmekteyiz. Afrika’da yer alan 15 ülkeden bugüne kadar 8 ülkede çalışmalarımız yoğunlaşmış bulunmaktadır. Bunlar; Sudan, Etiyopya, Cibuti, Nijer, Burkina Faso, Somali, Mali ve Moritanya’dır. Diğer 7 ülkeyle de görüşmelerimiz ve ön çalışmalar devam etmektedir. Şu ana kadar o ülkelerde herhangi bir çalışmamız söz konusu değildir.

Bu ülkelerden Sudan Cumhuriyeti’yle başlayarak kısaca ne yaptığımızı orada izah etmek istiyorum: 2005 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla Sudan’a 1 adet kompresör, 1 adet sondaj makinesi avadanlıklarıyla birlikte hibe edilmiştir. Bunu kullanacak 13 adet elemanı da yerinde eğiterek 3 adet kuyu açmış ve bu kuyularla işletmeyi çıkarmış bulunmaktayız. Bunun yanında Genel Müdürlüğümüz teşkilâtı bölgeleri içerisinde 2007 yılında 6 adet Sudanlı mühendis ve elemana baraj, gölet ve yağış konusunda planlama, kati proje ve ihale uygulamaları safhalarında ve esas olarak da enjeksiyon ve temel sondaj konularında uygulamalı teknik eğitim verilmiştir. Bu çalışmaların büyük kısmı tabii ki arazide, yerinde eğitimler şeklinde olmuştur.

Diğer bir ülke Etiyopya. Bu ülkede 2005 yılından itibaren 50 noktada jeofizik etütleri yapılmış, 28 adet yerleşim biriminde su olduğu tespit edilerek 28 adet kuyu DSİ gözetiminde TİKA ihalesiyle teknik yardım ve tüm kontroller DSİ ekipleri tarafından yapılmış ve ihaleyle TİKA tarafından yaptırılmıştır. Burada en büyük konu, sol tarafta gördüğünüz gibi olan kuyuları çalışmalar ve yaptığımız sondajlarla -sağda- modern yöntemle açılmış bir şekilde kullanıma verilmektedir.

Etiyopya’da ikinci etap çalışmalarında 8 adet yerleşim biriminde 2007 yılında su temin projesi yürütülmüştür. 9 kilometrelik bir isale hattı ve 8 köyde yaşayan 3.650 kişiye bu hattan su temini sağlanmıştır. Bununla ilgili her türlü proje ve mühendislik çalışmaları Devlet Su İşleri İçmesuyu Dairesi Başkanlığınca takip edilmiş ve yürütülmüş, tamamlanmıştır.

Üçüncü etap çalışmalarımızda Harar bölgesinde bir baraj seçimi yapılmış ve bununla ilgili proje hazırlıkları tamamlanarak arazi çalışmaları yapılarak hükümetlere teslim edilmiştir. Bu eğitim çerçevesinde tabii ki mühendislerin eğitimi ön planda gelmiştir ve bundan sonraki yapacakları çalışmaları kendileri yapmaları konusunda bilgi ve eğitim verilmektedir.

Cibuti Hükümeti ve Cubuti ile olan ilişkimize gelince: O ülkede bulunan 2 adet sondaj makinesinin faal hâle getirilmesi için iki kez heyet gönderilmiştir. Bu heyetlerin tespitleri ve çalışmaları devam etmektedir. Şu ana kadar burada DSİ teşkilatı tarafından herhangi bir çalışma yapılamamıştır, hâlâ görüşmeler ve yedek parça tespitleri gibi çalışmalar devam etmektedir. TİKA'yla ilgili konular bağlandıktan sonra Cibuti'de de özellikle makinelerin faaliyete geçirilmesi, eleman yetiştirilmesi konusunda da Devlet Su İşleri teşkilatı görev alacaktır. Giden ekiplerimiz iki ayrı grup hâlinde gitmiştir. Burada özellikle yine su temini ve sondaj çalışmaları konusunda arazi incelemeleri tamamlanmıştır.

BAŞKAN – Oradaki makineler Cibuti'ye mi ait?

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI YAKUP BAŞOĞLU – Cibuti'ye ait ancak eski, 1960'lı yılların makineleri, yedek parça bulunmadığı için şu anda faal değil. Cibuti Hükümeti tarafından gönderilmiş bir yedek parça listesi var ancak değişik ve makineye uymayan kısımlar tespit edildi. Bu nedenle, bizim ekiplerimiz gidip yerinde tespit ettikten sonra o iş...

BAŞKAN – Kendi makinenizi götürme imkânınız olmuyor mu oraya?

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI YAKUP BAŞOĞLU – Var efendim, yakında makinelerimiz de var. Eğer bu makineleri faaliyete geçiremezsek biz yardım edeceğimiz kuyu açılması konusunda.

Nijer konusuna, bugünkü konu olan antlaşmayla ilgili Nijer konusuna gelince: Nijer'de 2013 yılı itibarıyla şu ana kadar 214 adet kuyu açılmıştır. Bu 214 kuyunun yeniden teçhizatlandırılması ve ıslah edilmesi çalışmaları da tamamlanmıştır. Şu anda talepler doğrultusunda 25 adet kuyu planlaması da söz konusudur. Bu çalışmalar içerisinde Nijer'in en çok tabii ki eğitime ihtiyacı olduğu arkadaşlarımız tarafından tespit edilmiştir. Buradaki çalışmalarımız da yine TİKA'yla birlikte devam etmektedir. Şu ana kadar 740 bin kişiye yetecek su temini yapılmış ve her köye neredeyse bir kuyu şeklinde ve bunların depoları da yapılarak bu çalışmalara devam etmekteyiz.

Burkina Faso'yla yapılan iş birliği ve çalışmalara gelince: Bugüne kadar temiz içme suyu ve ulaşım kapsamında 1 adet sondaj makinesi ve ekipmanı avadanlıklarıyla birlikte Burkina Faso'ya gönderilerek 2010 yılından bu yana çalışmalar devam etmektedir. Bu çalışmalar içerisinde 76 adet su kuyusu açılmıştır. Bugüne kadar 260 bin kişiye yetecek su temini sağlanmıştır. Burada şunu özellikle söylemek istiyorum: Bunun tabii ki kısıtlı miktar olarak düşünülmesi lazım çünkü modern şartlarda 230-250 litreye kadar günlük ihtiyaç ve brüt ihtiyaç olarak tespit edilirken bugünkü dünya kriterlerinde, orada 50 litre üzerinden hesaplar yapılmakta çünkü bir modern teknoloji veya su isale hattı veya bunun evlere servis edilmesi konusu söz konusu değil. Bunlar çeşme anlamında, kuyunun yanına yapılan bir depo, depodan çeşmeye verilen bir sistemdir. Bu çalışmaları yaparken de değişik bölgelerimizden sondaj ekipleri göndererek bu çalışmalara devam etmekteyiz.

Mali konusuna gelince: Mali'de su çalışmalarımız 2013 yılında başlamıştır. Bu su sondaj çalışmaları da genelde merkezî yerleşimler civarında yapılmıştır. Bugüne kadar bölgeler olarak iki bölgede 36 adet kuyu açılarak 60 bin kişiye yetecek içme suyu temini yapılmıştır. Sondaj çalışmalarındaki son görüntüleri görmektesiniz. Gerçekten, Afrika sadece su konusunda değil her türlü konuda eğitime ve bu ihtiyaçların giderilmesine talep olan bir ülke konumunda.

Somali'ye gelince: Son altmış yılın en kurak yıllarını atlattığı ve susuzluk konusunda 2011 yılından bu tarafa temiz içme suyu projesi konusunda çalışmalarımız devam etmektedir. 2011 yılında 1 adet sondaj su makinesi gönderilerek çalışmalara başlanmıştır. Tabii ki gerekli jeofizik çalışmalar, etüt çalışmaları yapılmıştır ve 2012 yılında başkent civarında ve diğer şehirler civarında olmak üzere 20 adet su sondaj kuyusu ekranda görülen yerlerde gruplar hâlinde açılmıştır. Özellikle burada uluslararası kamplar ve Kızılay kamplarındaki su temini konusunda öncelik verilmiştir. Genelde bu Kızılay kampları civarındaki şehir ve merkezlerde su temini çalışmaları yapılmaktadır. Bu açılan kuyular biraz önce bahsettiğim gibi, bu şekilde depo çalışmalarıyla yapılmaktadır. Bunlar gruplar hâlinde yapılıp hizmete sunulmaktadır. Bu açılan kuyulardan görüntüler izlemektesiniz ve susuzluğun had safhada olması ve ihtiyacın gerçekten üst düzeyde olması nedeniyle elzem olan çalışmalardır.

Son olarak, Su, Enerji ve Mineral Kaynaklar Bakanı Hussein Osman Farah başkanlığındaki bir heyet Türkiye'ye geldiğinde Devlet Su İşleri Genel Müdürümüzü de ziyaret ederek teşekkür plakelerini sunmuştur.

Somali'deki çalışmalara geldiğimizde, Somaliland'da 10 adet sondaj kuyusu açılması planlanmış olup, gerekli makine ve ekipman transferi yapılmıştır, bu çalışmalara başlanmıştır, bugün itibarıyla toplam 5 adet su sondaj kuyusu açılarak 60 bin kişiye su temini sağlanmıştır, çalışmalar devam etmektedir bu bölümde.

Bunun yanında, orada daha önceden kullanılan basit göletlerde rehabilite çalışmalarına yardım edilmektedir, gerek membran kaplamalarla gerekse diğer rehabilitasyon inşa metotlarıyla bu çalışmalar yönlendirilmektedir. Bunlar, aslında cüzi ve gerçekten küçük rakamlar tutan çalışmalardır, 150-170 bin liralık rakamlardır.

Afrika'da son olarak ve sonuç olarak şunu söylemek istiyorum: Bugüne kadar 351 adet kuyu açılmıştır ve bugün itibarıyla 1 milyon 300 bin kişiye içme suyu temini sağlanmış bulunmaktadır.

Sayın Başkanım, bu çalışmanın yanı sıra bir de kısa bir beş dakikalık slayt, video gösterisi var.

BAŞKAN – Neyle ilgili?

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI YAKUP BAŞOĞLU – Bu Afrika'daki çalışmalarımız konusunda, hızla, isterseniz, müsaade ederseniz bunu da kısa tutarak...

BAŞKAN – Ne kadar sürüyor?

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI YAKUP BAŞOĞLU – Beş dakika civarında sürüyor, bunun da bir kısmını hızlı geçerek üç dakikada bitirmemiz mümkün.

BAŞKAN – Hadi, çabuk olalım o zaman.

Işıkları da bir söndürelim arkadaşlar.

(Slayt gösterisi sunuldu)

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI YAKUP BAŞOĞLU – Bu çalışmaları, yerinde de eleman yetiştirmek üzere, orada aldığımız...

BAŞKAN – Orada gördüğümüz ekip, bizim Türk ekip mi?

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI YAKUP BAŞOĞLU – Türk ve yerinde alınan ekipler birlikte çalışmaktadır. Yani teknisyen düzeyinde olanlar Türk, diğer amele pozisyonunda ve yardımcı kişiler de oradan, yerinden alınmakta.

BAŞKAN – Evet, ana hatlarıyla böyle.

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI YAKUP BAŞOĞLU – Bu söylenen şarkının anlamı: “Türkiye geldi, bize su getirdi, susuzluğumuz gitti.” Bu anlamda bir şarkı söylüyorlar.

Arz ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Evet, çok teşekkür ediyorum.

Düşünenlerden, destek verenlerden, emeği geçenlerden Allah razı olsun.

Afrika, yüzlerce yıl, bin yıl sömürülmüş. Bin yıl her şeyiyle talan edilmiş olan Afrika'ya bugün gidip de bayrağımızı orada dalgalandıran, ecdadımızın bize mirası olan o medeniyeti ve yardımı insanlara, oralara ulaştıran, tabii, TİKA ve devletimizin diğer tüm kurumlarına ve bütün sivil toplum kuruluşlarına Komisyon olarak çok teşekkür ediyoruz, Allah oradan razı olsun. Devam diyoruz, 351 kuyu değil, inşallah 3.500 kuyu gerekiyorsa bu milletin sadakası, başının gözünün sadakası, belalardan, kazalardan korunmak üzere sadakası yerine geçsin diye düşünüyoruz.

Ömer Bey, buyurun.

ÖMER SELVİ (Niğde) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Benim soracağım soru şu: Türkiye'nin dışında başka ülkeler de benzer çalışmalar Afrika ülkelerinde yapıyor mu?

İkincisi, benim bildiğim Türkiye'de değişik grupların özellikle Nijer üzerinde bu kuyu açma noktasında ciddi çalışmaları var.

Bu 351 kuyu içerisinde bu rakamlar var mı, yoksa onlar DSİ'den bağımsız olarak mı çalışıyorlar?

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI YAKUP BAŞOĞLU – Müsaade ederseniz ben son dan cevaplayayım.

Bu 351 rakamı Devlet Su İşleri teşkilatının fiilî olarak açtığı... Tabii, bunu açarken oradaki makineleri kullanarak yaptıklarımız var, bizim makinelerle yaptıklarımız var.

Bugüne kadar, bu ülkelerde, diğer ülkelere sadece kamp konusunda çalışma yapan ülkeler tespit edilmiştir.

BAŞKAN – Kamp derken...

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI YAKUP BAŞOĞLU – Toplama kampları gibi, bu susuzluk nedeniyle çadır kampları var, bu tespiti söz konusu, yoksa kuyu açma ve bu tür konularda, bizim tespitlerimiz içerisinde diğer ülkeler konusunda herhangi bir tespiti söz konusu değil.

BAŞKAN – Orada sivil toplum kuruluşları, gönüllü teşekküllerin kuyuları dâhil değil.

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI YAKUP BAŞOĞLU – Var ama, kuyu konusunda herhangi bir çalışma tespitimiz yok efendim.

BAŞKAN – Biz var diye duyuyoruz, biliyoruz ama demek ki başka...

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI YAKUP BAŞOĞLU – Yani diğer ülkeler konusunda, karıştırmak için gelenleri hepimiz biliyorsunuz. Somali’de parçalanma ve bu konuda çalışmaları ben burada gündeme getirmek istemiyorum. Bizim bir arkadaşımız da iki ülke arasında makine naklederken maalesef yaralandı, vuruldu, öyle söyleyeyim, silahla yaralanma, bu tür hadiseler de meydana geliyor, ancak.

BAŞKAN – Arkadaşımızın durumu iyi değil mi şu anda?

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI YAKUP BAŞOĞLU – İyidir, çok şükür, altı ay civarında hastanede yattı.

BAŞKAN – Peki, geçmiş olsun.

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI YAKUP BAŞOĞLU – Ama o ülkelerde oraya kuyu vurmak için değil de bu tür karıştırma çalışmaları için geliyorlar.

BAŞKAN – Başkaları karıştırmaya gidiyor, biz orada gönülleri fethetmeye gitmeye devam edelim inşallah.

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI YAKUP BAŞOĞLU – İnşallah.

BAŞKAN – Evet, başka söz talebi yoktur.

Tasarının tümü üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddelere geçmeden tasarının tümünün esas komisyon olan Dışişleri Komisyonuna sunulmak üzere kabulünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oy birliğiyle kabul edilmiştir.

Gündemimizin 5’inci sırasında yer alan, Başkanlıkça 1/4/2013 tarihinde esas olarak Dışişleri Komisyonuna, tali olarak da Komisyonumuza havale edilen (1/758) esas numaralı İstanbul Tahkim Merkezi Kanunu Tasarısı’nın tümü üzerindeki görüşmeleri açıyorum.

İlk sözü Hükümet adına Adalet Bakanlığı temsilcisine veriyorum.

Evet, Sayın Müsteşarım, buyurun.

ADALET BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI YÜKSEL HIZ – Sayın Başkan, değerli komisyon üyeleri; öncelikle herkesi saygıyla selamlamak istiyorum.

Sayın Başkanım, bilindiği üzere dünyadaki nüfus artışı, ekonomik ve sosyal problemler gereği mahkemelerin dava ve iş yükü çok artmış bulunmaktadır. Mahkemelerin iş yükünün artması, dava sürecinin yeterince yönetilememesi, yargıda yeterince hızlı hareket edilememesi sonucunu doğurmaktadır. Bu durumda uyuşmazlıkların mahkeme dışı çözüm yöntemlerinin geliştirilmesi kanaati oluşturulmuştur, tahkim de böyle bir arayışın sonucu olarak uygulanmaktadır.

Bu bağlamda uyuşmazlıkların mahkeme yerine taraflarca belirlenen hakemlerce çözülmesini amaçlayan tahkim kurumu, dünya genelinde yaygın olarak uygulanan alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinden bir tanesidir.

Bilindiği üzere, tahkim, taraf serbestisi ilkesi çerçevesinde, uyuşmazlığın taraflarca yetki veren hakemler tarafından çözülmesidir. Bu ilke gereğince, uyuşmazlıklar taraflarca belirlenen hakemler ve ancak yargılama usulüne göre çözüme kavuşturulmaktadır.

Ayrıca, tahkim, yargının her geçen gün artan iş yükünün azaltılmasına, adalete erişimin hızlandırılmasına, adalet hizmetlerinin maliyetinin düşürülmesine büyük katkı sağlamaktadır. Ayrıca, mahkeme yolunu tercih etmek istemeyenler için mahkeme dışı alternatif bir çözüm yöntemi olarak imkân sağlamaktadır.

Sayın Başkan, değerli komisyon üyeleri; tahkim, ülkemize esasen 1856 yılından beri uygulanagelmektedir, ancak yeterince yaygınlaşamamıştır. Bunun değişik sebepleri vardır. Cumhuriyet döneminden sonra başlayan kanunlaştırma hareketleri çerçevesinde, 1927 tarih ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu tahkim hükümlerine yer vermiştir, ancak 1086 sayılı Kanun’da hakem kararlarına karşı geniş kapsamlı kanun yolu ve denetim öngörülmesi nedeniyle süreç yeterince iyi işlememiş, uygulamada tahkim müessesesi yeterince yaygınlaşamamıştır.

21 Haziran 2001 tarihinde milletlerarası tahkime ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacıyla, 4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu kabul edilmiştir.

1985 yılında Birleşmiş Milletler tarafından çıkarılan Uncitral Model Kanunu alınarak hazırlanmıştır 4686 sayılı Kanun.

Yabancılık unsuru taşıyan ve tahkim yerinin Türkiye olarak belirlendiği, kanun hükümlerinin taraflar ya da hakem veya hakem kurulunca seçildiği uyuşmazlıklar hakkında uygulanmaktadır Milletlerarası Tahkim Kanunu.

Sayın Başkan, değerli komisyon üyeleri; 1 Ekim 2011 tarihinde yürürlüğe giren 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu da tahkime ilişkin hükümlere yer vermektedir.

Bu düzenlemelerden de anlaşılacağı üzere, mevzuatımızda tahkime ilişkin, milletlerarası tahkime ilişkin hükümler Milletlerarası Tahkim Kanunu'nda, iç tahkime ya da millî tahkime ilişkin hükümler ise Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda yer almaktadır.

Hiç kuşkusuz tahkim müessesinin geliştirilmesi ve ticaret hayatında etkin olarak uygulanması, günümüz gelişen koşullarına uyum sağlayabilecek, iş dünyasının hızla artan ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte hükümlerin varlığını gerektirmektedir.

İfade ettiğimiz bu hususlar, 2011 yılında yürürlüğe giren 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu hazırlanması sırasında dikkate alınmıştır.

Sayın Başkan, değerli komisyon üyeleri; İstanbul'da etkin bir finans merkezi kurulmasını amaçlayan İstanbul Uluslararası Finans Merkezi Strateji Belgesi, 2 Ekim 2009 tarihinde Resmî Gazete'de yayınlanmıştır.

İstanbul'un finans merkezi olması için çok başlık altında çok uzun süren çalışmalar yapılmıştır. Hukuk kurumunca yapılan çalışmada finans merkezi olmanın en önemli unsurlarından biri, İstanbul'da bir İstanbul tahkim merkezi oluşturulması olarak kabul edilmiş ve ileri sürülmüştür. Bu nedenle, strateji belgesinde İstanbul milletlerarası tahkim merkezinin kurulması öngörülmüş, sorumlu kurum olarak da Adalet Bakanlığını belirlemiştir, Adalet Bakanlığı da bu çerçevede bir çalışma kurumu oluşturarak, bu tasarıya kaynaklık eden taslağı hazırlamıştır.

Görüşmekte olduğumuz kanun tasarısı, kurumsal bir tahkim merkezinin oluşturulmasına yöneliktir. İstanbul Tahkim Merkezi Kanunu Tasarısı'yla İstanbul'un öncelikle bölgesel, nihai olarak da küresel finans merkezi olmasına katkı sağlanması, İstanbul'da bağımsız ve özerk yapıya sahip milletlerarası alanda rekabet edecek düzeyde kurumsal bir tahkim merkezi oluşturulması, tahkim ve diğer alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin etkin bir şekilde kullanılması amaçlanmaktadır.

Yapılan incelemeler, araştırmalar ve bu konudaki uzmanların ortak görüşü olarak, İstanbul jeopolitik, kültürel ulaşım imkânlarıyla, diğer açılardan dünyanın en iyi tahkim merkezlerinden biri olmaya aday konumdadır.

New York, Londra ve Paris gibi tahkim merkezleriyle uzun vadede, diğer tahkim merkezleriyle ise kısa vadede rekabet edebilecek güce ve imkânlarla sahiptir.

Sayın Başkan, değerli komisyon üyeleri; yukarıda tahkimle ilgili maddi hukuk kurallarının... Maddi hukuk kurallarının - tekrar ediyorum- 4686 sayılı Kanun ve 6100 sayılı Kanun'da yer aldığını ifade etmişim.

Görüşülmekte olan bu tasarıda ise tahkimin kurumsal yapısı düzenlenmekte, İstanbul'da tüzel kişiliği olan ve özel hukuk hükümlerine tabi bir merkez kurulmaktadır. Bununla birlikte, tahkime ilişkin maddi hükümler bu kanun tasarısında yer almamaktadır.

Kanun tasarısında merkezin teşkilat yapısına ilişkin ayrıntılı düzenlemeler bulunmaktadır. Merkezin genel kurulu, bazı devlet kurumlarının yanında ekonomi ve ticaret dünyasıyla ilgili sektörel kuruluşların katılımıyla oluşturulmaktadır.

En önemli husus olan tahkim merkezinin milletlerarası tahkim merkeziyle rekabet edebilecek düzeyde bir yapıya sahip olabilmesi, bunun için tahkim otoritelerince kabul edilen en temel ilkelerden olan tarafsızlık, bağımsızlık ve güvenilirlik ilkeleri olmaz unsurlardandır.

Bu nedenle, merkezin kanunla oluşturulan yapısının yanında, uygulamaya geçtikten sonra bağımsız ve özerk bir statüye sahip olduğuna dair millî ve milletlerarası düzeyde tanıtılmasının ve uygulamalarının bu yönde gerçekleşmesinin çok büyük önemi vardır.

Değerli komisyon üyeleri, esas itibarıyla sözlerimi burada tamamlamakla birlikte, Adalet Komisyonunun bazı üyelerinin katılımıyla Hong Kong'a yapılan bir seyahat raporundan kısaca bahsetmek istiyorum.

Sayın Mevlüt Akgün bu raporu hazırlamış. Adalet Komisyonundan Yılmaz Tunç, Harun Tüfekci, Ali İhsan Yavuz, Dilek Akagün, Yılmaz, Ömer Süha Aldan, Bakanlığımız elemanlarıyla, şu anda yanımda bulunan Ali Yeşilirmak Beyler katılmışlardır. Orada Mevlüt Akgün'ün tespitleri var çok önemli, tekrar buraya almaktansa buradan okumayı, rapordan okumayı yeğledim.

Şöyle diyor raporda: "Tahkimin yabancı sermayeyle ülkeye gelmesinde ve Hong Kong finans merkezinin kurulmasında çok önemli olduğu defaten bize söylenmiştir. Ülkemizin üç, dört saat mesafede birçok ülkeye olan coğrafi yakınlığı dikkate alındığında, İstanbul'un bir finans merkezi olması ve İstanbul tahkim merkezinin kurulmasının büyük bir fayda sağlayacağı görülmektedir.

Hong Kong Tahkim Merkezinde en çok vurgulanan husus, tahkim merkezinin devletten bağımsız ve özel bir yapısının olmasıdır. Tahkim süreci başarıyla yürütülebilmesi isteniyorsa, mutlaka özel ve bağımsız bir yapının oluşturulması gerekmektedir. Hong Kong Tahkim Merkezi kurulurken ilk aşamada devletten alınan yardımın bile bağımsızlığı zedeleyeceği düşünülerek, alınan yardımın sadece yüzde 5'inin kullanıldığı ifade edilmiştir.

Hong Kong Tahkim Merkezinde tahkim sürecinin başarılı olmasının ikinci bir sebebi de, gerek yasamanın ve gerek yargının tahkimin sürecine saygılı olmaları ve bu uygulamayı desteklemeleridir.

Hong Kong Tahkim Merkezinde bize yapılan sunumda, tahkim merkezinin merkeziyetçi bir yapıya sahip olmadığı, başka tahkim merkezlerinin Hong Kong'a gelmek suretiyle rekabetinin önünün açıldığı ve böylece uluslararası alanda yerel yargıdan endişe duyan yatırımcıların rahatlıkla Hong Kong'daki tahkim merkezlerine müracaat ettiği söylenebilir." diyor ve sonuçta da kendisinin tespitlerinden şu önerileri getiriyor raporda:

Başlıklarını okuyacağım.

"Taraflar neden tahkimi seçiyor, tahkim yoluna gidiyor? Tahkimi kendileri belirleyebildiği, hakem heyetini kendilerinin seçebildiği, tahkim kararı dünyanın her yerinde uygulanabildiği için.

Niçin başarılı? Bağımsız ve tarafsız bir tahkim merkezi kurulması, bir tahkim kültürü oluşturulması gerekiyor başarı için.

İyi bir tahkim merkezinden ne beklenir?

Bunun için 6 madde saymış:

- Bağımsızlık ve şeffaflık,
- Düşük maliyet ve erişilebilirlik,
- Kurumun uygulamaları, gizlilik ilkesinin nasıl uygulandığı, bilgi ve belge paylaşımının nasıl ele alındığı, uluslararası hukukun nasıl uygulandığı.
- Denetimin rolü. Mahkemelerin az sayıda ve önemli esasa aykırılık hâllerinde sürece müdahil olması.
- Acil hakem prosedürünün işlenmesi.
- Alınan kararların temyiz süreci,

İyi bir tahkim merkezi olmak için gereklidir."

şeklinde raporda saptamalar var.

Sayın Başkanım, ben konuşmamı burada bitiriyorum, ancak yanımda başından beri çalıştığımız Profesör Doktor Muhammet Özekes ve hemen onun yanında Doçent Doktor Ali Yeşilirmak var. Tahkim konusunda Türkiye'de en iyi uzmanlardan biridir. Muhammet Hocam da usul hukukunda Türkiye'de en iyi uzmanlardan biridir. Biz uzun yıllardır Bakanlık olarak birlikte çalışıyoruz kendileriyle.

Eğer müsaade ederseniz beşer dakika çalışmalar hakkında bilgi versinler. Takdir sizin.

Saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Alim Işık Hocam, arkadaşlar, hocalarımız bir sunum yaptılar ondan sonra mı söz vereyim.

ALİM IŞIK (Kütahya) – Evet, sonra.

BAŞKAN – Lütfen, Hocam, buyurun.

PROF. DR. MUHAMMET ÖZEKES – Ali Hoca'yla birlikte hem Hukuk Muhakemeleri Kanunu Komisyonunda hem de Milletlerarası İstanbul Tahkim Merkezi Kanunu Komisyonunda da birlikte çalıştık.

Ben, çok genel olarak neden buna ihtiyaç var veya bu tahkim merkezinin önemi, bir de Sayın Müsteşarımızın da değindiği bazı hususlara biraz daha belki açıklık getirmekte fayda görüyorum.

Şimdi, Sayın Müsteşarımız da söyledi, Türkiye'de yaklaşık yüz elli yıllık bir tahkim kültürü var, aslında oldukça eski bir tahkim kültürümüz var, fakat buna rağmen Türkiye'de tahkim istenilen seviyede gelişmiş değil.

"Peki, tahkim istenilen seviyede gelişmez ise bunun sonucu nedir?" diye baktığımızda şu basit örnekleri verebiliriz. Mesela ben son iki aydır karşılaştığım 3 tane örnek vereyim.

Bunlar çok külliyatlı, büyük iş alanındaki davalar, burada somutlaştırmak belki doğru değil. İki taraf Türk, hatta bunlardan bir tanesi Türkiye'de bir kamu kurumu, iki tarafın vekilleri Türk, fakat "tahkim" kaydı koyup, "Tahkim, işte, Paris ICC tahkim koşullarına göre yürütülecektir." diye tahkim kaydı var.

Sebep nedir? Sebeup, iş yapılan bu kamu kurumu ve diğer büyük Türk şirketinin yanında küçük bir yabancı şirket var, çok küçük, teknik destek almak için konulmuş, fakat bu işi yürütebilmek için ICC tahkim klozu konulmuş. Biz de içeride çok güven uyandıramadığımız için, içerde bir tahkim merkezimiz de olmadığından, sadece sekreteryaya ücreti olarak yaklaşık 25 bin, 30 bin dolar ICC'ye ödenmek durumunda kaldı.

Dilekçeleri Türk avukatlar veriyor, ama ICC Paris üzerinden yürütülüyor, hatta tahkim dili de İngilizce olarak başta kararlaştırılmış, sonra fark etmişler, Türkçeye çevirmişler.

Benzer örnekleri çoğaltmak mümkün. Bazen taraflardan biri Türk olmasına rağmen, işte, Zürih'te, Londra'da, Paris'te gidip toplantılar yapılmakta. Evet, çok da pratik bir yol, devlet yargısı düşünülduğünde büyük uyuşmazlıklar için aslında da ucuz sayılabilecek bir yol, fakat biz Türkiye'de bunu gerçekleştiremiyoruz, Türk iş adamları veya Türkiye'de iş yapanlar, sonuç olarak gidip yurt dışında tahkimle uyuşmazlıkları çözmek durumunda kalıyorlar.

Bunun birkaç tane sebebi var. Birincisi, tahkim kültürümüzün maalesef çok yerleşememiş olması. İkincisi, iş adamlarımızın bu konuda ve kamu sektörünün bu konuda çok sahiplenmemesi. Üçüncüsü de bu konuda yapılan yurt içinde, ama özellikle yurt dışında Türkiye'nin gerçek bir tahkim merkezi olmasına engel olacak çalışmalar var.

Birkaç örnek vereyim. Biz akademisyen olduğumuz için bize daha rahat aksediyor bunlar.

Örneğin bu İstanbul Tahkim Merkezi Kanunu Tasarısı gündeme geldikten sonra, Türkiye'de oldukça önemli ölçüde tahkim uyuşmazlığına merkezlik yapan, yurt dışı bazı tahkim merkezleri bu kanun tasarısının aleyhine birtakım toplantılar yapmaya başladılar, hatta şu tarz öneriler bile gündeme gelmeye başladı. "Neden siz ayrı bir tahkim merkezi kuruyorsunuz? Bunu yapmak yerine bizim tahkim merkezimizin bir şubesi olun, çok daha hızlı ilerlersiniz." şeklindedir.

Malumunuz, aslında hukuk demek biraz da güç demek. Bugün güçlü ülkeler aynı zamanda hukuklarıyla birlikte varlar. Bu sadece devlet yargısı anlamında değil, alternatif uyuşmazlık çözümlerini de sağlıklı düzenlediğiniz takdirde, ancak bir noktada iş âlemini, iş ilişkilerini veya uyuşmazlıkları da düzenlemeniz mümkün hâle gelebilirmekte.

Şu anda bizim iki tane temel kanunumuz var: Bir tanesi Milletlerarası Tahkim Kanunu, yabancılık unsuru taşıyan uyuşmazlıklar bakımından, diğeri ise Hukuk Muhakemeleri Kanunu'ndaki tahkim hükümleri.

İkisinin ortak bir özelliği var, Birleşmiş Milletlerin model kanununun simülâtif hâli diyebiliriz çok yakın olarak, fakat buna rağmen güven uyandıramıyoruz.

En önemli sebebi de şu: Şöyle düşünün, bugün ülkeler, büyük şirketler, büyük iş âlemi, hiçbir kimse diğerrinin devletinin yargısına güvenmiyor. Yani bir Türk iş adamı Almanya'da yatırım yaptığında, uyuşmazlık çıktığında Alman yargısını az çok etkileyeceğini düşünüyor Alman firmalarının. Tersi Türkiye için söz konusu. Hâl böyle olunca, daha bağımsız yargılama yapacak organlara ihtiyaç duyulmuş, bu da tahkim.

Tahkimi devlet yargısından ayıran özellik nedir? 3 tane önemli özelliği var:

- 1- Hâkim yerine hakemi kendiniz seçiyorsunuz.
- 2- Yargılamanın usulünü siz kendiniz belirliyorsunuz serbestçe.
- 3- Uygulanacak maddi hukuk kurallarının hangisinin uygulanacağını siz seçiyorsunuz.

Fakat bu seçimi yaptıktan sonra, hakemlerin hâkimler gibi bağımsız hareket ederek karar vermeleri gerekiyor, yani güven uyandırmaları gerekiyor. İşte, bu sebeple tahkim merkezleri oluşturulmuş.

Tahkimi iki şekilde yapabilmek mümkün: Bir tanesi "Ad Hoc tahkim" dediğimiz, uyuşmazlık çıkar, siz birilerini hakem atayabilirsiniz. İkincisi ise "Kurumsal tahkim" dediğimiz, sözleşmeyi yaparken aramızda uyuşmazlık çıktığında, işte, Londra Tahkim Merkezi, Paris Tahkim Merkezi kurallarına göre çözümlenecektir diyebilirsiniz.

Türkiye'de bu tarz tahkim merkezleri var. Mesela ticaret odalarının tahkim merkezleri var, fakat buna rağmen gelişemedi, çünkü tahkimin gerekliliklerine uygun bir yapılanmalarının en azından ben oluşmadığını düşünüyorum, sonuç da zaten bunu göstermektedir.

Bu sebeple Türkiye'de uluslararası alana da hitap edebilecek bir tahkim merkezine ihtiyaç var. İşte, İstanbul'un bir finans merkezi hâline getirilmesi düşüncesinin bir parçası olarak da aynı zamanda İstanbul'da tahkim merkezi kurulması düşünülmüştür.

Şunu söyleyeyim, mesela eski Sovyet Bloğu ülkeleri diyebileceğimiz, Moskova bugün bizden çok sonra başladı, ama bugün bir tahkim merkezidir. Prag çok çok sonra başladı, çok küçük çalışmalarla başladılar, ama bugün bir tahkim merkezidir. Macarıstan

yavaş yavaş bir tahkim merkezi olmaya başladı, ama Türkiye gibi, İstanbul gibi dünyanın 16'ncı ekonomisinin -artık 17'ncisi, sizler daha iyi biliyorsunuz- olduğu bir yerde biz tahkim merkezi oluşturamadık.

Peki, ne gerekir? En önemli şey, tahkim merkezinde güven unsurunun olması. Dünyada bu tahkim merkezlerine gidenler şundan emin olmak istiyorlar: Devletin güdümünde olmaması, verilen kararın bağımsız olabilmesi, orada atanacak hakemlerin güven unsurunu taşıyabilmesi ve yapısının özerk niteliğini koruyabilmesidir.

O yüzden, ben son olarak şunu arz etmek isterim. Özellikle buradaki tahkim merkezinin yapısını iyi düşünmek, genel kurul yapısını çok iyi düşünmek, yönetim yapısını çok iyi düşünmek, bunu -nasıl diyeyim- devletin bir uzantısı, bir uzvu, bazılarının da orada görev alacağı bir alan olarak değil de gerçekten bağımsız ve bu işten anlayan insanların görev yapabileceği bir kurum olarak düşünmek lazım. Aksi takdirde çok güzel bir kurum koyabiliriz, fakat kimse güvenip orada gelip tahkim uyuşmazlıklarını çözmez. Çözmeyince de biz, yine Paris'te, Londra'da bir sürü paralar vererek kendi uyuşmazlıklarımızı çözmek durumunda kalırız. İyi bir tahkim merkezi olmadığı müddetçe de iyi bir finansal merkezde olmak mümkün değildir.

Son olarak, bir de günümüzde gelişen alternatif uyuşmazlık çözüm yolları var. Arabuluculuk malumunuz Türkiye'de de gelişti, bir kanunu da var. Aynı zamanda bu tahkim merkezi bu alternatif uyuşmazlık çözümleri de içinde barındırabilecek bir oluşumu da barındırmaktadır.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, çok teşekkür ediyoruz Hocam.

Tahkim, tabii ki Türkiye için çok yeni bir olgu. Türkiye dünyaya -biraz önce, ta Şili'ye kadar- dünyanın her köşesine açılan bir ülke, ama uluslararası ticarete herkesin güveneceği, herkesin mutabık olduğu, herkesin kendini teslim edeceği bir hakem kurumuna sahip olmak Türkiye anlamında son derece önemli.

Ticaretten gelen birisi olarak -buradaki diğer arkadaşlar, komisyon üyelerimiz de birçoğu uluslararası ticaret yapan insanlar- insanın ağına gidiyor. Yani "Bir anlaşmazlık hâlinde falanca ülkedeki tahkim kurulu yetkilidir." denildiğinde, oraya gittiğiniz zaman, adil olsa bile, yüzde 100 orada güven altında olsanız bile, zaten psikolojik olarak 1-0 geriden başlıyorsunuz öyle bir şeyde. Onun için ben son derece önemli olduğuna inanıyorum.

Hocam, buyurun.

DOÇ. DR. ALİ YEŞİLİRMAK – Sayın Başkan, değerli üyeler; ben müsaade ederseniz İstanbul Tahkim Merkezi Kanunu Tasarısı'na ilişkin teknik bilgi vereyim. Hocam, Sayın Müsteşarım aktardılar genel giriş. Millî ve milletler arası nitelikli her türlü uyuşmazlığın çözüleceği bir merkez olacak bu merkez, öncelikle onu söylemek lazım. Sadece tahkim yoluyla değil, uyuşmazlıkların dostane yollarla çözümünü mekanizmalarının da faaliyet bulacağı bir merkez olacak. Merkezin kendine özgü bir tüzel kişiliği var. Tüzel kişilik, bu kanun tasarısında hüküm olmadığı hâllerde Medeni Kanun ve Dernekler Kanunu'na atıf yapmakta. Özel hukuk hükümlerine tabi yani merkez. Hocamın söylediği gibi, tarafsızlık ve bağımsızlık en önemli unsurlarından biri olmak durumunda bu merkezin ve özel hukuka tabi olmak.

Merkezin görevleri ne olacak? Tabii ki bu tahkim ve uyuşmazlıkların dostane çözüm yollarına ilişkin kuralları koyacak, bu kuralların bilinmesini ve uygulanmasını temin için gerekli diğer faaliyetlerde bulunacak. Tabiri doğru kullanmak lazım, tahkim ve ADR kültürünün oluşması için ivme kazandıracak kuruluş bu kuruluş olacaktır ya da olmak durumundadır. Merkezde bir genel kurul, bir yönetim kurulu, denetçi, danışma kurulu, millî ve milletler arası tahkim divanları ile genel sekreter olacaktır. Genel kurul 23 üyeden oluşmaktadır. "Bu üyeler kimlerdir?" diye sorulduğunda tahkim ve ADR yoluyla uyuşmazlık çözümünün paydaşı olacağı düşünülen ana kurumlardan üye alınmıştır. En çok üye de odalar ve borsalar ile barolardan alınmıştır. Yönetim kurulu 3 kişiden oluşmakta ve dört yıl için seçilmekte. Genel kurul, üyeleri arasından yönetim kurulunu seçmektedir. 1 veya maksimum 3'e kadar denetçi atanacaktır yine dört yıl için. Danışma kurulu ise 15 üyeden oluşmakta, faaliyetleri esnasında danışılacak hususlara temas edecektir.

Kanun Tasarısı ile millî ve milletler arası tahkim divanları oluşturulmuştur. Millî nitelikteki uyuşmazlıklarda faaliyet göstermek için millî, milletler arası uyuşmazlıklarda faaliyet göstermek için ise milletler arası tahkim divanı oluşturulmuştur. Üçer üyeden oluşmaktadır bu iki divan da ve görev süresi de beş yıldır bu divanın. 1 genel sekreter ve yeteri kadar genel sekreter yardımcısı da atanacaktır.

Merkezin gelirleri, ana gelirlerinin aslında yapılan faaliyet sonucu elde edilen meblağlardan, gelirlerden oluşması beklenmektedir. Bunun yanında bağışlar da gelir olarak düşünülmektedir. Ancak, başlangıçta merkezin gelir elde etmesinin güç olacağı düşünüldüğünden "İlk yıl bütçesi Başbakanlıktan karşılanacaktır." denilmiştir. Daha sonra da merkez kendi gelirlerini elde edinceye

kadar genel kurula üye veren kurumlar, verdikleri üye nispetinde merkezin onaylanan bütçesine katkıda bulunacaklardır. “Adalet Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu hariç” denilmiştir kanun tasarısında.

Benim sözlerim de bundan ibarettir. Arz ederim efendim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Bu tahkim divanında yönetim kurulu başkanı, genel sekreter de oy hakkına sahip mi?

DOÇ. DR. ALİ YEŞİLİRMAK – Tabii.

BAŞKAN – Yani 2 onlar, 3 de üye; 5 kişiden oluşuyor.

DOÇ. DR. ALİ YEŞİLİRMAK – Evet, doğrudur.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Evet, Alim Işık, Hocam, buyurun.

ALİM IŞIK (Kütahya) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli Komisyon üyesi arkadaşlarım, Hükümetimizin değerli temsilcileri, saygıdeğer konuklar; Komisyonumuza tali komisyon sıfatıyla gelmiş, önemli bir kanun tasarısı olduğunu düşünüyorum. Her geçen gün yükü yoğunlaşan yargının, en azından bu yükünün hafifletilmesinde ara istasyon olarak ciddi görev alacağını düşündüğüm böyle bir tahkim merkezinin kurulmasının yerinde bir karar olduğunu baştan ifade etmek istiyorum. Ancak, neden İstanbul tahkim merkezi, niçin başka yerlerde yarı iş yoğunluğu arttığında şube açılmasına müsaade edilmeyecek? Dünyadaki örneklerini de izlediğimizde neden buna bir kısıtlılık getirildi, onu anlamakta güçlük çekiyorum yani İstanbul’u merkez yapalım, tamam da Türkiye’nin Mersin’indeki, Antalya’sındaki, Diyarbakır’ındaki veya İzmir’indeki bir uyuşmazlıkta insanlar İstanbul’a taşınmak zorunda mı kalsın? Bununla ilgili bir açıklamada bulunulursa memnun olurum. Dolayısıyla, bu ismin yeniden bir gözden geçirilmesinde yarar olduğunu düşünmekteyiz. Örneğin “İstanbul” yerine “Türkiye Tahkim Merkezi” veya sadece “Tahkim Merkezi Kanunu Tasarısı” dense ve kuruluş veya 1’inci madde bölümüne de yerinin İstanbul olacağı ama gerekirse Genel Kurulun onayı ile Türkiye’nin diğer şehirlerinde de şube açılabilceği yönünde bir hüküm konursa ileriye yönelik daha rahat davranma şansını yakalarız diye düşünüyorum.

Bir diğer konu, “Teşkilatta merkez, genel kurul, yönetim kurulu, denetçi, danışma kurulu, millî ve milletler arası tahkim divanları, genel sekreterden oluşur.” denmiş, doğrudur ama burada “kurul, kurul, denetçi...” E, denetim kurulu diyelim yani niye bir kişiye indiriyoruz? Hep denetimden kaçma gibi bir algıyı oluşturmakta bence sıkıntı ortaya çıkacaktır, buna gerek yok. Denetim kurulu olsun, 3 kişiden oluşan bir denetim kurulu. Tüm diğer benzeri kuruluşlarda olduğu gibi zaten bu görev yürüye gelmekte yani o normal denetim kurulu anlayışını tek bir denetçinin vereceği rapora indirgemenin farklı yorumlara yol açabileceğini düşünüyorum. Onun için, o konuda da yani özellikle madde 5’te de denetim kurulunun yapısı gözden geçirilirse iyi olur. “Denetçi” yerine “denetim kurulu” olmasında fayda var.

Bir de diğer organlardaki görev süreleri dört yıl iken millî tahkim divanı ve milletler arası tahkim divanındaki görev süresi beş yıl olarak belirlenmiş. Bunun özel bir nedeni var mıdır? Yoksa onun da dört yıla inmesi hâlinde bir eş güdüm sağlanmış olmaz mı? Aksi takdirde, bir önceki yönetimden kalan bir kişi diğer yönetimde en az bir yıl görev yapmış olacak. Değişmesi hâlinde farklı sıkıntılar olabilir diye düşünüyorum.

Ben tasarının gerekli olduğuna, ancak, ufak tefek eksikliklerinin giderilmesi hâlinde ülkemiz için çok daha yararlı olacağına olan inancımı belirtiyor, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet Hocam, teşekkür ediyorum.

Evet, Sayın Şeker, buyurun lütfen.

BAHATTİN ŞEKER (Bilecik) – Ben de hayırlı olsun diyorum, iyi bir kanun, gerekli bir kanun ama burada bu kanunla ilgili görüşülürken Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin tahkim merkezi de var. Bunlarla ilgili Odalar ve Borsalar Birliğinden bir görüş alındı mı? Ve 6’ncı maddede diyor ki: “Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin ticaret ve sanayi odalarının göstereceği adaylar arasından 2, ticaret odalarının göstereceği adaylar arasından 2...” Ayır mı gösterilecek bunlar, orayı biraz anlamadım.

Ayrıyeten, böyle hukukla ilgili olan bir yerde bu gelirlerde bağışı anlamadım yani niye adam buraya durup dururken bağış yapsın? Benim özel bir mahkemeye bir işim varken buraya durup dururken bağış yapma... Ben buradan bu bağışın çıkarılması kararındayım yani kendi görüşüm. Burada işi olmayan... Bir yardım kuruluşu değil, bir şey değil; bir mahkeme, hukuk bu yani durup dururken gelirlerde bu bağışı niye koydular, onu anlamakta zorluk çekiyorum.

Türkiye için yararlı bir kanun. Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben de teşekkür ediyorum.

Değerli Komisyon üyeleri, Endonezya Parlamentosundan teknik bölümlerden, Medisinden arkadaşlarımız var, Genel Sekreter yardımcılarını bölümünde. Komisyonumuzun çalışmalarını izlemek üzere buradalar. Hoş geldiniz diyorum.

Evet, Sayın Filiz, buyurunuz lütfen.

HÜSEYİN FİLİZ (Çankırı) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben de bu kanunun çok yararlı olduğuna inanıyorum. Şimdi, 2001 tarihinde, daha önceki hükümet döneminde tahkimle ilgili bir anlaşma imzalanmıştı. Tabii ki burada şöyle bir algı yerleşmişti: Yabancılar Türkiye’de bir yatırım yaptığı zaman, oldu ki bir anlaşmazlık çıktı, “Türkiye Cumhuriyeti’ndeki mahkemelerde yargılanamıyorlar ve bu imzalanan anlaşma gereği yabancıları kendi ülkelerinde yargılayabiliyoruz.” diye kamuoyunda böyle bir yaygın kanaat vardı. Şimdi, bu tasarı gerçekleştiği zaman yabancı bir yatırımcı Türkiye’de hukuk dışı bir kanunsuzluk yaptığı zaman Tahkim Yasası gereğince Türkiye’de yargılanabilecek mi? Tabii ki İstanbul’un uluslararası ticaret merkezi olması, yabancılarla İstanbul’un ihracat merkezi hâline gelmesinden dolayı bunun merkezinin İstanbul’da kurulmasında yarar var ancak, Alim Hoca’nın dediklerine de şu açıdan katılıyorum: Türkiye’de İstanbul dışındaki bazı ticaret merkezlerinde de örneğin Manisa, Denizli, Konya, Mersin gibi yerlerde de şubelerin açılmasında da zaman içerisinde yarar buluyorum ve teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet Sayın Filiz, teşekkür ediyorum.

Evet Sayın Müsteşarım.

ADALET BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI YÜKSEL HIZ – Cevap verebilirim.

BAŞKAN – Cevaptan ziyade, arkadaşlarımız, dışarıdan gelen misafirlerimiz de söz talebinde bulunuyorlar. Kim oldukları...

ADALET BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI YÜKSEL HIZ – İsterseniz Sayın Vekiliminkine cevap vereyim. Sonra kurumlardan gelenleri şey yapalım.

BAŞKAN – Buyurunuz.

ADALET BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI YÜKSEL HIZ – Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyeleri; “Neden sadece İstanbul’da tahkim merkezi, başka şehirlerde yok?” Buna engel bir durum yok. İstanbul bir marka, diğer örneklerinde de Londra, New York, Paris tahkim merkezleri şeklinde geçiyor. İstanbul’un dünyada en bilinen markalardan biri olması...

BAŞKAN – Bu ülkelerde de birer tane mi var?

ADALET BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI YÜKSEL HIZ – İsimleri öyle, merkezlerin isimleri öyle.

BAŞKAN – Mesela İngiltere’de bir tane Londra’da, bir tane Manchester’da var mı öyle bir şey?

ADALET BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI YÜKSEL HIZ – Yani o konuda engel bir durum yok. Zaten mesela Fransız ICC’sinin, diyelim ki tahkim merkezi olarak Fransa belki kuruluş yeri ama Türkiye’de bile onların şubesi şeklinde çalışanlar var, buna engel bir durum yok efendim, birincisi bu. Şube açılabilir. Zaten özel hukuk tüzel kişisi bunlar, açmaya engel bir durum yok.

Diğeri “5 ve 10’uncu maddelerde denetçi değil de denetim kurulu olsun.” Yani onda bir engel durum yok, değerlendirilebilir, ona bakacağız.

Yine, beş yıl, dört yıl meselesi. “Neden bir yerde beş, diğerlerinde dört yıl?” Bu, devamlılığı sağlamak. Dört yılın sonunda bütün organlar ayrılrsa bile oradaki bilgi birikimi ve kaynak oluşturan şeyleri bir sonrakine aktarabilsin diye orada beş yıl var. Yine, Komisyonun takdirinde.

İkincisi, sayın konuşmacımızın söylediği “Toptan görüş alındı mı?” Evet, toptan görüş alındı, çalışırken de vardı. 188 yere görüşe gönderdik biz. TOBB bunun en önemli ayağıdır. Kesinlikle TOBB’un dışında bir şey yapılmadı.

“Neden sanayi ve ticaret odaları ikişer?” Yani “Hem sanayi odalarının hem ticaret odalarından ikişer kişi gelsin, hepsi tek bir taraftan seçilmesin.” diye özellikle vurgulandı. Yoksa başka bir amacımız yok burada ama sonuçta TOBB 4 kişi belirleyecek.

“Bağış neden var gelirler arasında?” denildiğinde, bu tip şeylerde genelde bağış da bir gelir kalemi olarak yazılıyor. Esas maksat, murat, sadece bağışla yaşayacağı anlamında değil. Bunun kendi gelirleri olacak ama ola ki birisi tahkimin gelişmesi için akademik bir insan ya da bu konuda gönül vermiş birisi... Ki nihayetinde alternatif ara buluculuklar, alternatif çözüm yöntemlerini de uygulayabilecek burası, ara buluculuğu da uygulayabilecek, ismi “tahkim merkezi” olmakla birlikte. Dolayısıyla, burada bir kaynak olarak sayılmış. Bir sıkıntı olacağını düşünmüyorum şahsen.

BAHATTİN ŞEKER (Bilecik) – Niye versin Sayın Müsteşarım yani adam durup dururken böyle hukukla ilgili olan bir yere, davası olan bir yere bağış verirse ne yapacaksınız?

ADALET BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI YÜKSEL HIZ – Yani onu kabul edip etmemek de zaten tahkim merkezinin kararına bağlı, herkesin başışını almak zorunda değil ama örneğin ben alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine hayatını vermiş bir akademisyensem bütün kitaplarımı ya da mirasımın bir kısmını niye oraya başışlamayım? Ben bu işe hayatımı vermişim mesela. Engel bir durum yok, yaşaması önemli burada. İş adamları da verebilir, engel bir durum yok çünkü nihayetinde ülkenin gelişmesine katkı sağlayacak bir şey çünkü yeterince ekonomik geliri olmazsa, başlangıçta özellikle yeterince ekonomik geliri olmazsa sıkıntı olur ama uzun vadede yeterince ekonomik geliri varsa başışları kabul etmeyebilir çünkü esas olan burada, güvenilirlik. Ne kadar az başış kabul ederseniz, ne kadar devlet katkısı az olursa güvenilirliğiniz o kadar fazla olur. Kurum da herhâlde bunu dikkate alacaktır ama hayatı devam ettirebilmek için başlangıçta bunlara ihtiyaç duyacağını düşünüyoruz.

Yabancıların yargılanması konusu. Ben soruyu eğer yanlış anlamadıysam, şimdi, tahkim merkezinde özel hukuk ilişkileri yargılanacak ve isteğe bağlı olacak. Dolayısıyla, Ceza Kanunu anlamında bir yargılama zaten burada olmayacak. Ceza Kanunu' mu da da, yabancıların nasıl yargılanacağına ilişkin hükümler orada sayılmakta, o kapsamda mümkün ama tahkim merkezinde yabancıların yargılanması diye bir şey söz konusu değil. Ancak, içinde yabancılik unsuru varsa bile taraflar isteğe bağlı olarak İstanbul tahkim merkezinde özel hukuktan doğan bir uyuşmazlığı götürebilecekler. Bunu başta sözleşmeye, anlaşmaya koyabilecekler.

Teşekkür ediyorum efendim.

BAŞKAN – Evet, tahkime gitmek için iki taraf gerekiyor, değil mi?

ADALET BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI YÜKSEL HIZ – Evet.

BAŞKAN – Yani iki tarafın da anlaşması...

ADALET BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI YÜKSEL HIZ – Tabii, tabii, serbest iradeyle gidilmesi gerekir.

BAŞKAN – Uzlaşmazlığı çözmek üzere oraya gitmesi gerekiyor.

Sayın Işık Hocamın sorduğu soruda denetçiyle ilgili kısımda... Hocam, 10' uncu maddede Genel Kurul üyeleri arasında ya da dışarıdan 3' ten fazla olmamak üzere 1 veya 1' den fazla kişiyi... Siz orada illa ki 3 olsun diye mi sordunuz? Müsteşarım o konuda...

ALİM IŞIK (Kütahya) – 3 kişiden oluşan denetim kurulu.

BAŞKAN – Biz Komisyon olarak görüşümüzü orada bir belirtelim diye onu açmak anlamında sordum.

Evet, Sayın Üzülmez, buyurun.

HÜSEYİN ÜZÜLMEZ (Konya) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; şimdi, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinde uzun süre tahkim konularıyla ilgilenmiş bir arkadaşınız olarak ifade etmek istiyorum. Bir kere, bu “başış” ifadesine katılmadığımı ifade ediyorum çünkü ancak taraflar tahkime giderlerken bir bedel yatırabilirler, başış değil. Bu doğru olan bir şeydir yani biz tahkime gideceğiz, tahkim için de şu kadar bedeli vardır, önce harcını yatıracaksınız, böyle. Ancak, ister istemez “başış” dendiği zaman başışın miktarına göre psikolojik etkilene söz konusu olabilir.

İkinci konu: Türkiye’de büyük sanayi ve ticaret odalarında -ki uzun yıllar Konya Ticaret Odası Başkanlığı ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinde başkan vekilliği yapmış bir arkadaşınız olarak- büyük odaların birçoğunda uzlaşma ve tahkim komisyonları hâlen mevcut. Bunların kendi iç yönergeleri ve yönetmelikleri de mevcut. Asıl, eğer biz bu İstanbul tahkim merkeziyle Türkiye’de ticari anlaşmazlıklara daha hızlı çözüm yolu arıyor isek buraya, Adalet Bakanlığımız yasaya başka bir şey koymalı. Yani “Şu, şu, şu kadar ticari anlaşmazlıklar mutlaka tahkim komisyonunda görüşüldükten sonra dava açılabilir.” dendiği takdirde bu merkezler işler. Aksi takdirde, bu tahkim merkezlerinin çalışma imkânı yok. On yıllık Konya Ticaret Odası Uzlaşma ve Tahkim Merkezine müracaat eden bir tek kişi yok. Neden? Bununla ilgili gazetelere bir yıla yakın ilanlar verilmiş olmasına rağmen... Çünkü vatandaşın gözünde bu yeterince anlatılmadığı ve nasıl çözümleneceğine bir ön hüküm koymadığı için vatandaş yine gidiyor 10 liralık bir alacak-borç meselesinde ticaret mahkemesine yani asliye ticaret hukuk mahkemesinin kapısına dayanıyor.

Uluslararası tahkime gelince. Yine, ICC’ nin Türkiye Komitesinde yönetim kurulu üyeliği ve sayman üyelik yaptım. Türkiye’deki uluslararası tahkim meselesinde ise zaten taraflar Paris Tahkim Merkezini şart olarak koyuyorlar ve Türkiye’de yine tahkime gitmiyorlar. Adalet Bakanlığımız bize bu konuda Türkiye’de tahkimi hızlandırmak... Bu tahkim çok güzel bir şey, iyi bir şey çünkü taraflar hakem atayabiliyor, üçüncü hakem tarafsız olabiliyor ve en önemlisi de işte, yıllarca sürececek bir ticari uyuşmazlığın, anlaşmazlığın bir ay, iki ay gibi bir sürede neticelenmesini sağlayacak bir konu. Yapılması ve çıkarılması lazım ama mevcut hâliyle bu yasa çıktığında, İstanbul tahkim merkezi kurulduğunda bizim bunu çalıştırma imkânımız yok. Adalet Bakanlığımız Türk Ticaret Kanunu’nda yapacağı değişikliklerle, işte, bazı uyuşmazlıkları da, ticari anlaşmazlıkları da, belli yani mahkemelerin yükünü alacak konularda önce tahkim kuruluna gitmek mecburiyetini koyar isek... Nasıl ki basit bir idare veya vergi mahkemesinde siz direkt

Danıştaya gidemiyorsanız, önce idare mahkemesi veya belli konuyu aşılırsa nihai kararı bölge idare mahkemesi veriyor ve Danıştayın yükünü azaltıyor ise mahkemelerimizin yükünü azaltabilmek için ticari anlamda böyle bir şeyi de bu yasaya koymamız ve bu düşüncemizi de Adalet Komisyonuna bildirmemiz gerektiği kanaatini taşıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, ben de teşekkür ediyorum.

Hocam, buyurun, Sayın Işık.

ALİM IŞIK (Kütahya) – Sayın Başkanım, Sayın Müsteşarın açıklamasından sonra ek bir iki cümle daha ilave etmek zorunda kaldığımı düşünerek söz istedim, kusura bakmayın.

Şimdi “Şube açmaya engel yok.” deniyor, böyle bir hüküm de yok. Şimdi “İstanbul tahkim merkezi kurulmuştur.” diye bir kanun yapıyorsunuz. Yarın hangi yetkiye dayanarak örneğin Diyarbakır’da şube açabilecek? Onun yerine “Türkiye tahkim merkezi kanun tasarısı” deyip gerektiğinde şube açacağına yönelik bir hüküm konursa sizin eliniz rahatlar diye düşünüyorum. Tali komisyon olmamız nedeniyle, tabii, önerge ve madde üzerinde değişiklik de talep edemeyeceğimize göre biz sadece fikrimizi söylüyoruz. Sizin için iyi olur düşüncesiyle.

BAŞKAN – Tutanaklara geçmiş oluyor.

ALİM IŞIK (Kütahya) – Tutanaklara geçmiş olsun, o anlamda.

Bir de denetim kurulunun 10’uncu maddede 3 kişiden oluşan bir denetim kurulu olması gerektiğini ifade ediyorum. “

“Millî Tahkim Divanı ve Milletlerarası Tahkim Divanı üyelerinin beş yıl olması süreklilik sağlama amacına yöneliktir.” dediniz, doğrudur. Bugün Yükseköğretim Kurulu Kanunu’nun rektörle ilgili maddesinde rektör dört yıllığına atanıyor, rektör yardımcısı beş yıllığına ama Türkiye’de bir örnek yoktur ki bir rektör yardımcısı beş yıl devam etsin. Burada da eğer bir önceki yönetimdeki arkadaşlar başarılıysa zaten Genel Kurulda tekrar göreve getirilirler. En azından, tecrübesine inanılan bir kişi diye yeni kurulda görev alabilir ama bu şekildeki bir zoraki dayatma veya düzenleme inanıyorum ki o arkadaşın kendisinin, ekibinin dışında gelecek organik bir yeni kurulda çok rahat çalışmayacağı yönündedir. Ben dört yılla sınırlandırılmasının yararlı olduğunu düşünüyorum.

Bağışlar konusuna aynen katılıyorum. Bağış konusu Hükümetin bakış açısıyla değerlendirildiğinde haklılık arz eden bir konu olarak görülebilir ama böyle bir hukuki organda parayı veren düdüğü çalar, Türkiye’nin gerçeğini unutmamak lazım. Bu atasözü boşuna çıkmamıştır. Hiç kimse de gelen bağışa hayır demez. “Arkasında art niyet mi var?” diye soramazsınız zaten, bağış yapıyor adam. Alacaksınız, üç gün sonra karşınıza muhatap olarak geldiğinde “Yiyen ağır utanır.” atasözünü mecburen uygularsınız. Ben bağış konusunun buradan kalkması gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, ben teşekkür ederim.

Köşedeki arkadaşımız, kendinizi tanıtarak lütfen.

TÜRKİYE İHRACATÇILAR MECLİSİ TEMSİLCİSİ ESRA VURDU – Sayın Başkan, değerli katılımcılar; Türkiye İhracatçılar Meclisi adına katılıyorum.

Kanun taslağındaki “Merkezin Gelirleri ve Giderleri” başlıklı 15’inci maddenin 1’inci fıkrasının (c) bendinde merkezin bütçesinin gelir ve bağışlarla karşılanamayan kısmı için temsilci seçen kuruluşlarca temsilci sayısı esas alınarak belirlenen orana göre ödenek tahsis edilmesi öngörülmüştür. Ancak, merkezin yıllık tahmini bütçesinin ne olacağı, bu bütçenin ne kadarının gelir ve bağışlarla karşılanabileceği ve sonuç olarak temsilci seçen kuruluşların ne kadar ödenek tahsis etmelerinin gerekeceği bilinmemektedir. Kanun maddesinde sayılan ve ilave edilebilecek kuruluşların gelir düzeyleri ve bütçe yapıları birbirinden farklı olup merkez bütçesine katkılarının salt temsilci kriterine göre belirlenmesi, katkının miktarı ve ödemenin ifadesinde birtakım sakıncalar doğurabilecektir düşüncesindeyiz. Bu nedenle, bu kuruluşların merkezin bütçesine yapacağı katkının miktarını ilgili kuruluşların bir önceki yıl gelirlerinin belli bir oranından fazla olmaması gibi objektif bir üst sınır belirlenmesinde fayda görülmektedir. Bu konuyu tekrar hatırlatıp kuruluşların yapacağı katkıya bir üst sınır konulması yerinde olacaktır düşüncesindeyiz. Bunu paylaşmak istedim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Oradan söz isteyen arkadaşımız, kendinizi tanıtarak lütfen, buyurun.

TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ YASİN EKMEN – Teşekkür ederim Sayın Başkanım. Yasin Ekmen, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği adına katılıyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği olarak bu projenin millî bir proje olması nedeniyle tamamen arkasındayız, destekliyoruz. Zira bugün, Ekonomik İşbirliği Örgütü, İslam İşbirliği Teşkilatı bünyesinde ülkemizin çeşitli birimlerini temsil ediyoruz ve bugün bu iki organizasyon bünyesinde bir tahkim merkezi kurulması planlanmaktadır. Özellikle, Ekonomik İşbirliği Örgütü bünyesinde Tahran ön plana çıkmıştır. İstanbul’da bu tür bir oluşumun olmaması nedeniyle biz İstanbul’u bir türlü öneremiyoruz. Sadece onların getirdiği bu projeye taş koyma şeklinde götürüyoruz son dört yıldır ama bu tür bir merkezin açılması bizim de elimizi kuvvetlendirecektir. İslam İşbirliği Teşkilatı bünyesinde de Dubai ön plana çıkmıştır. Yine, İstanbul’da oluşumun olmaması nedeniyle İstanbul’u öne süremedik.

Bunun yanında, çeşitli görüşlerimiz elbette bulunmaktadır ama maddelere geçildiğinde madde bazında görüşlerimizi dile getireceğiz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Burada maddelere geçmek yok, genel üzerinde görüşüyoruz, tali komisyon olmamız sebebiyle.

Evet, Sayın Üzülmez buyurun.

HÜSEYİN ÜZÜLMEZ (Konya) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; şimdi TİM temsilcisi arkadaşımız kurumların bütçesi oranında bir pay ayrılması gerektiğini söyledi. Bu da doğru değil. Bugün, desek ki biz buraya yasada, böyle bir şeyi esas komisyona tavsiye edersek, “Kurumlar bütçelerinin yüzde 1’ini tahkim merkezine aktarır.” dersek, “Burada beklenenin üzerinde bütçe olur, biz de gelire göre harcama yapalım.” diyelim diye bir anlayışla olmadık yere para harcamayla ilgili durum söz konusu olabilir. Merkez, bu konudaki bütçesini temel olarak yapmalı. Biz ayrıca, bu yasayı çıkarırken yeni bir KİT de oluşturmamalıyız, bu anlayışa dikkat etmeliyiz diye düşünüyorum.

BAŞKAN - Orada şimdi Sayın Üzülmez geçmiş itibarıyla TOBB’u savunan bir havada. Ben de TİM geçmişim itibarıyla TİM’in söylemek istediğini burada daha anlaşılır hâle getirmek istiyorum. Arkadaşımız öyle demek istemedi

ALİM IŞIK (Kütahya) – Arkadaşımız “Kişi başına bir tavan belirlensin.” dedi. Belli kurumlarda bir oran...

BAŞKAN – Değil, değil. Orada “Kendi seçtikleri kişi başına ödenen rakam bütçelerindeki belirli bir yüzdeyi de geçmemeli.” dedi. Herhâlde öyle demek istedi, öyle mi?

Sayın Müsteşarım, buyurun.

ADALET BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI YÜKSEL HIZ – Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyeleri; herkese teşekkür ediyorum.

Ben yeni sorulara cevap vermeye çalışayım: “Bağış yapana ayrıcalık tanınmaktadır.” Aslında buna girmeyecektim ama burada yazdığı için hemen girmiş oldum. Yani bu uyumsuzluğu getirenin yapacağı bağış değil bu genel anlamda bir bağış ama uyumsuzluklara düşecek insanlar –dediğiniz gibi- bağış yapabilir. Kurum zaten kendi güvenilirliğini Türkiye’de ve yurt dışında kabul ettirmek istiyorsa bu tip şeylerden mümkün olduğu kadar uzak duracaktır. Ama başlangıçta belki buna ihtiyaç duyacaktır veya çok makul bağışları belki kabul edebilecektir ama gene de bu konuyu değerlendirmeye alacağımızı Bakanlık olarak söylemek istiyorum.

İkincisi: “Tahkim zorunlu olmalı.” Bu mümkün değil. Çünkü alternatif uyumsuzluk çözüm yöntemi, adı üstünde bunlar. Mahkemeye gitmeyen insanlara, gitmek istemeyen insanlara bir imkân veriyor. Arbuluculuk Kanunu’nu çıkarırken de –ki yeni yürürlüğe girdi- hatta kısmen -arbuluculuk bundan farklı, tahkimden- bazı alanlarda bilgi ve tecrübe oluşsun diye zorunlu arbuluculuk -o zaman çok savunmamıza rağmen- Adalet Komisyonunda kabul edilmedi. Tahkimin felsefesine de aykırı, çünkü serbestçe gidecekleri bir alan. Öbür türlü olduktan sonra mahkemeye giderler zaten ama mahkeme öncesi zorunlu bazı alanlarda başvuru usullerinin belirlenmesi -idareye başvuru gibi- düşünülebilir, fakat burada olmaz diye düşünüyorum. Evet, gene aynı şeydi, mevcut hâliyle çalışma, zorlama deniyordu.

“İstanbul’da tahkim merkezi kurulmuştur.” diyor, şube açmaya izin veren bir husus yok. Burada, bu konuda eğer bir ihtiyaç olduğu kanaatine varılırsa açıkça yazılabilir ama engel bir durum olmadığını, özel hukuk tüzel kişisi olması nedeniyle mevcut yurt dışındaki örneklerden dolayı da açıkça yazmaya gerek duymamıştık ama bu konuyu da değerlendirmeye alalım.

TİM’in söylediği bütçe belli değil, salt temsilci sayısı dikkate alınarak katkı doğru değil, üst sınır olmalı. Şimdi, burada biz üye sayılarını belirlerken aslında bazı kurumlar “Biz daha fazla üye verelim.” dediler ama biz de dedik ki: “Tamam ama daha fazla üye aynı zamanda daha fazla katkıyı da gerektiriyor, bunu da göze almanız lazım.”

Bütçe belli değil, doğru, biz de bilmiyoruz yani şu anda “Bütçesi şu kadardır.” diyemiyoruz çünkü yeni kurulan bir şey ama zaman içerisinde... O yüzden ilk yıl Başbakanlık versin dedik. Başbakanlık ilk yıl karşılayacak ki ondan sonraki yıllar bütçeyi kendi belirleyecek ve üyelerinden katkılarını söyleyecek. “Yüzde 10’unu geçemez.” gibi bir şey çok yüksek de olabilir. Yani, çok çok.. Belki

yüzde 1'i ile yetinecek. İleriki tarihlerde kendi gelirleri olursa... Bu ille de gelirleri çok yüksek olsun, biz lüks içinde yaşayalım deyip kurumlardan fazla bir şey almayacak, tam tersine belki on yıl sonra hiç almayacak, kendi kurum gelirleri yeterli olacak, belki ortaklar da... Çünkü üyeler kendileri itiraz edecek, genel kurulu kendileri oluşturuyor. "Kardeşim bizim gelirlerimiz yeterli, bundan sonra pay vermeyiz." derlerse, kimse vermek istemeyeceği için... Dolayısıyla, bu mevcut durumda problem yok diye düşünüyoruz.

Şey çok güzel söyledi bence TOBB' den gelen, ben tabii, söylemeyi unutmuştum: Özellikle İslam ülkeleri arasında, özellikle İstanbul' a yakın, Türkiye' ye yakın, Türkiye ile ekonomik ilişkileri olan ülkeler ve şirketler açısından İstanbul tahkim merkezi çok cazip bir yer olacaktır çünkü tahkim merkezine insanlar biraz da o yerin sosyo-kültürel, ekonomik gelişmişlik düzeyi, hatta ne bileyim yani, eğlence kısmını bile ya da tenezzüh kısmını bile dikkate alarak belirliyorlar. Yani, bir Paris' e gitmek sadece uyumsuzluğu çözmek demek değil, Paris' ten istifade etmek. Dolayısıyla, İstanbul' dan istifade etmek açısından da İstanbul isim ve marka olarak, yer olarak, doğru ve komşu ülkeler ortak tarihi, ticari ilişkileri olan ülkeler açısından çok cazip olacağını ve çok ciddi bir ihtiyaç olduğunu düşünüyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, Sayın Müsteşarım, çok teşekkür ediyorum.

Arkadaşlar, bu konuda söyleyeceğiniz şey hayati önemde ise...

Mikrofona basar mısınız lütfen, kendinizi tanıtarak, kısaca...

Buyurun lütfen.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ ŞAMİL DEMİR – Barolar Birliği başış kabulünün yerinde olmadığını mütalaa etmektedir. Eğer genel kurulda bu yönde irade geliştirecekse o tahkim merkezinde uyumsuzluğu olması ihtimali olmayan kişi ve kurumlardan başış kabulünün düzenlenmesi tarafımızdan mütalaa edilmektedir.

Kendisinden büyük beklentiler olan merkezin özellikle ilk yıldan sonraki bütçesinin sadece üye bulunduran kurumlarca karşılanmasının doğru olmadığı, merkezin gelirlerle karşılanamayan kısmının yüksek oranda devlet katkısı yapılması suretiyle karşılanması gerektiği, yoksa merkez bütçesinin yüzde 31,5' inin Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, yüzde 21,05' inin Türkiye Barolar Birliği ve diğer kurumlar tarafından karşılanması sonucunun ortaya çıkacağı görülmektedir. Bu nedenle, gelirlerle karşılanamadığı durumlarda sabit ve devamlı olmak üzere devlet katkısının en az yüzde 50 oranda olması gerektiği tarafımızdan mütalaa edilmektedir.

Özellikle İstanbul' da bu işe uygun, prestijli bir binanın kirası ve personel giderleri dikkate alındığında merkez giderlerinin denli yüksek olacağı anlaşılacaktır.

Yine, üye gönderen kurum temsilcilerinin bütçeyi onaylamaması ya da kurumların paylarına düşen katkıyı yapmaması hâlinde ne gibi bir yol izleneceği de belirsizdir.

Merkezin amacı ve görevleri dikkate alındığında sadece tahkim değil, diğer arabuluculuk gibi diğer alternatif uyumsuzluk çözüm yollarıyla da iştigal edeceği anlaşılmaktadır. Bu nedenle, öncelikle "Türkiye Alternatif Uyumsuzluk Çözüm Merkezi" isminin benimsenmesi gerektiği, bu kabul görmezse de Sayın Vekilimin ifade ettiği gibi "Türkiye Tahkim Merkezi" isminin uygun olacağı kurumumuzca mütalaa edilmektedir.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Evet, TOBB temsilcisi arkadaşımız, buyurun.

TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ YASİN EKMEK – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Birkaç maddeyle ilgili görüşlerimizi dile getirmek istiyorum: Öncelikle, genel kurul yapısında kamu temsilcilerinin çıkarılmasını talep etmekteyiz. Zira, uluslararası arenada veya tahkim uygulamasının gelişmiş olduğu ülkelere baktığımızda kamunun hiçbir şekilde dahililiyeti söz konusu değildir. Kaldı ki hedefimiz uluslararası bir tahkim merkezi ise, uluslararası ticaret aktörlerinin akıllarında bir soru işareti uyandırılmaması gerekmektedir.

Bunun yanında, yönetim kurulunun 3 kişiden en az 5' e çıkarılmasını talep etmekteyiz ve yönetim kurulu başkanının hukukçu olma şartı ne kadar gerekli, o bizim için bir soru işareti çünkü yönetim kurulunun faaliyetleri hukuki bir faaliyet değildir, idari ağırlıklı olacaktır ve TOBB' un genel kurulda temsilci sayısının diğer kurumlara göre daha fazla olduğunu düşünürsek, yönetim kurulu başkanın o zaman ticaret aleminde olmayacağı ortaya çıkmaktadır.

Bununla birlikte, yine, bütçenin oluşumuna itirazımız söz konusu. Bu tür merkezlerin ilk yılları çok önemlidir, sağlam ve garanti bütçe olması gerekmektedir. Dolayısıyla, devlet desteğinin en az beş yıla çıkarılmasını talep etmekteyiz. Çünkü, bu tür merkezlere, özellikle tahkim merkezlerine belki yerel uyumsuzluklar gelebilecektir ama uluslararası arenada kabul görebilmesi için en az

beş yıl veya daha fazla bir süreye gerek duyulmaktadır ve bütçeye katılımı öngörülen kurumlardan bütçeye katılım sağlanamadığı zaman neler olacak? Dolayısıyla, devlet desteği bizim için çok önemli gözükmektedir. Singapur Tahkim Merkezi de örneklerinden birisidir...

BAŞKAN – Hem “Devlet olmasın.” diyorsun, hem “Devlet desteği olsun.” diyorsun.

Çalışmıyor mu yani orada?

TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ YASİN EKMEK – Çalışmıyor efendim.

BAŞKAN – Peki.

ALİM IŞIK (Kütahya) – Yani, başkasına ihtiyaç duymasın demek istiyor, güçlü olsun, başışa gerek kalmasın demek istiyor.

BAŞKAN – Hayır, orada yani, TOBB ve TİM ve Barolar Birliği gibi kurumlar aslında çok güçlü kurumlarımız bizim. Yani, sivilliği anlamında bence onların olması yetiyor. Tamamını TOBB öderse de oraya hâkim olur, onun için...

ALİM IŞIK (Kütahya) – Neyse, görüşlerini alsınlar efendim.

TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ YASİN EKMEK – Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ederim.

Yani, “Orada devlet olmasın” fikrinize katılıyorum yani “Orada, yapının içinde devlet olmasın” fikrine katılıyorum. Uluslararası bir tahkimden bahsediyorsak...

ALİM IŞIK (Kütahya) – Devlette bir tane var, 23’te bir.

BAŞKAN – Yani, eğer hani o bir tane bile orada çok görülüyorsa...

ADALET BAKANLIĞI MÜŞTEŞAR YARDIMCISI YÜKSEL HIZ – Yapsınlar efendim, nasıl olsa...

BAŞKAN – O bir tane bile çok görülüyorsa... Ama orada en azından devletle bağlantıyı kurmak anlamında, bakanlıklarla ilgili koordinasyonu kurmak anlamında öyle birinin olmasını... Olmaması yönündeki fikrine de anlayışla bakabiliyorum ama hem bu arada devlet para versin dersiniz olmadı.

Evet, Sayın Müsteşarım, buyurun.

ADALET BAKANLIĞI MÜŞTEŞAR YARDIMCISI YÜKSEL HIZ – Hocam cevap versin müsaade ederseniz biraz da...

BAŞKAN – Evet, buyurun Hocam.

PROF. DR. MUHAMMET ÖZEKES – Şimdi, özellikle gelirler meselesi tabii, önemli. Mesela, arabuluculuk mevzusunda da bu aynen tartışılmıştı. Arabuluculuk Kurulu var, malum arabuluculukla ilgili hususlarda, orada da benzer tartışmalar yapıldı. Şimdi, mümkün olduğunca devleti işin dışında tutma gayreti var bu tahkim merkezinde ama yaşayabilir bir de gelirinin olması lazım. Böyle beş yıl devlet verdiği zaman... Biraz önce sayın vekilimizin söylediği bir şey var, yani “Kimden para alıyorsanız ona kendinizi minnettar hissederseniz.” Şeklinde. E, devletten alıyorsanız bu sefer de devlete ister istemez doğrudan olmasa bile dolaylı bir bağımlılık ortaya çıkacaktır ki buradaki en büyük endişe hep söylüyoruz...

ALİM IŞIK (Kütahya) – Ama devletin görevi bu.

PROF. DR. MUHAMMET ÖZEKES – Şüphesiz Sayın Vekilim ama şöyle bir şey var: Dış algıyla biraz da bakmak lazım. Yani, yabancılar buraya geldikleri zaman, şundan endişe ettikleri zaman bu yaşamıyor: “Ya, acaba Türk devleti buna çok müdahil mi, acaba kendi iş adamlarını burada fazladan koruyacak mı?” endişesi olacak. Bir de bu gelir giderlerin yani dünya örneklerine baktığımız zaman başlangıçta çok da yüksek olmadığını görüyoruz. Sebebi şu: Çünkü önce basit bir yapılanmayla başlayacaksınız, daha az personelle başlayacaksınız. Muhtemeldir ki bu kurumların katkıları fazlasıyla da yeterli olacaktır. Zaman içerisinde zaten büyüdükçe geliri büyüyecek demektir, geliri büyüdükçe personel diğer şeylerini zaten kendisi arttırabilecek durumdadır. Başka ülke örnekleri var. Mesela, Almanya örneği var, tamamen bir dernek. Yani, kendi sivil inisiyatifiyle bu gelirleri de karşılıyor. Mümkün olduğunca bu tasarıda kamunun rolü oldukça azaltılmış, gelen görüşler çerçevesinde buraya derçedilmiş, sivil katkı ise mümkün olduğunca artırılmıştır.

Neden hukukçu var? Gelen görüşlerin içerisinde aynı şey arabuluculukta da mesela çok tartışma konusuydu ki tahkim arabuluculuktan daha hukuki bir şey. Hiç değilse bunun hukuki boyutu konusunda mesela, biraz önce yine sayın vekilimin sorduğu bir şey vardı. İşte, kamu düzeni olursa, yabancıların yargılanması olursa, buralarda hata yapmamayı biraz da sağlamak için. Önerimiz şudur o konuda sizin söylediğiniz tereddütlerde: Mesela, TOBB kendi atayacağı temsilcilerden birini hukukçu kökenli... Yani hukukçu iş adamlarımız veya kendi uzmanları var, bunlardan birini de atamak suretiyle eğer böyle bir arzusu var ise bunu da gerçekleştirebilir.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Müsteşarım, buyurun.

ADALET BAKANLIĞI MÜŞTEŞAR YARDIMCISI YÜKSEL HIZ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, TOBB'un iki temsilcisi arasında -biraz önce siz de çok güzel tespit ettiniz- hem devlet katkısı olsun, bir taraftan devlet katkısı azaltılsın... Aynı zamanda, katkı yapacak kuruluşlar açısından üye sayısına göre yapılacağı için işte "Yüzde 31'ine yakınıni biz yapacağız." diyorlar, doğrudur. Eğer istiyorlarsa -ben isteyeceklerini zannetmiyorum- üye sayısı azaltılabilir. Diğer tarafta "5 olsun." diyorlar çünkü üye sayısının artması katkının artması demektir. Eğer bu kuruluşlardan "Biz daha az katkıda bulunalım." diyenler varsa, isterlerse sayıyı azaltabiliriz ama "Bizim sayımızı arttırın." diyen çok kurum da var burada, onu da söyleyeyim.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Burada bence artık yeterli diyelim. Bu uluslararası bir tahkim. Şu anda konuştuğumuz şey uluslararası alanda faaliyet göstermek alanda bir tahkim, İstanbul tahkim merkezinden bahsediyoruz. Burada tabii ki Türkiye'nin uluslararası... Ne bileyim, TİM'den başka kurumlar varsa eğer bunlar bunun içine dâhil edilebilir miydi, dış ticaretle ilgili bazı alanlarda faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşu niteliğinde, enstitü niteliğindeki kurumlar bunun içine dâhil edilebilir miydi, belki onlar tartışılabilir.

Onun dışında, Komisyonumuza düşen de bu konuyu bu kadar tartışmaktır ve bununla ilgili de zaten notlarımızı da düştük. Değerli komisyon üyelerimizin de katkılarıyla birkaç maddede dikkat çektik. Gerek denetim kuruluyla ilgili konuya dikkat çektik gerekse gelirlerle ilgili konuya dikkat çektik ve buradaki üye sayılarıyla ilgili ve üyelerin geldiği kurumlara ilgili de tekraren bakılması gerekiyorsa ilgili komisyon tekrar o alanlara baksın. Bizim o konularla ilgili biraz tereddüdümüz de olduğu diyerek not düşmüş olalım.

Evet, başka söz talebi...

Sizi niye görmedik, eliniz böyle hafif aşağıda mı kalıyordu? Biraz cesur olarak...

MALİYE BAKANLIĞI MALİYE UZMANI NURAY DENİZ İNCİ – Ben, sadece "denetçi" unvanına ilişkin bir katkıda bulunmak istiyorum. "Denetçi" bir teşkilât değildir, bir kadro unvanıdır. Dolayısıyla, "denetçi" ibaresinin hem 5'inci hem 10'uncu maddelerde "denetim kurulu" şeklinde olması sayın vekilimin de arz ettiği gibi daha doğru olacağı kanaatindeyiz. Sadece teknik bir bilgiydi bu.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Evet, biz de o konuda değerli Hocamın, Alim Işık Bey'in de önerisi doğrultusunda görüşümüzü Komisyon olarak not düştük.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddelere geçmeden tasarının tümünün esas komisyon alan Dışişleri Komisyonuna biraz önceki görüşmelerimiz de dikkate alınarak sunulmak üzere kabulünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oy birliğiyle kabul edilmiştir, çok teşekkür ediyorum.

Tasarılara ilişkin varsa- ki yok, oy birliğiyle kabul ettik- muhalefet şerhleriyle ilgili bir süre konuşacaktık...

ADALET BAKANLIĞI MÜŞTEŞAR YARDIMCISI YÜKSEL HIZ – Sayın Başkanım...

BAŞKAN – Sayın Müsteşarım söz talebiniz mi var?

ADALET BAKANLIĞI MÜŞTEŞAR YARDIMCISI YÜKSEL HIZ – Ben söz için, teşekkür için...

BAŞKAN – Bir dakika...

Buyurunuz.

ADALET BAKANLIĞI MÜŞTEŞAR YARDIMCISI YÜKSEL HIZ – Sayın Başkanım, değerli komisyon üyeleri; ben gerçekten çok teşekkür ediyorum.

Ülke için son bir iki yıldır çok ciddi gayretlerimiz vardı bunun çıkması yönünde. İstanbul Finans Merkezi için de gerçekten çok önemli bir şey. Lehinde, aleyhinde yurt dışında ve yurt içinde beraber çalışan bazı kimselerin aleyhine birtakım şeyleri var ama kesinlikle ülke için çok büyük hizmet ediliyor. Çok teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum Bakanlık adına.

BAŞKAN – Evet, biz de çok teşekkür ediyoruz.

Biz de Komisyon olarak, Komisyon üyesi arkadaşlarımızla birlikte emeği geçen bakanlıklarımız ve diğer komisyonlarımıza çok teşekkür ediyoruz. Tasarının ülkemize, milletimize ve hitap ettiği kurumlara hayırlı olmasını diliyoruz.

Komisyorumuzun değerli üyeleri, Komisyorumuz bugünkü gündemdeki işlerini tamamlamış olduğundan toplantıyı kapatıyorum ve teşekkür ediyorum.

Kapanma Saati: 12.14